

Treball de fi de grau

Títol

Autor/a

Tutor/a

Grau

Data

Full Resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Autor/a:

Tutor/a:

Any:

Titulació:

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Castellà:

Anglès:

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

Castellà:

Anglès

Compromís d'obra original*

L'ESTUDIANT QUE PRESENTA AQUEST TREBALL DECLARA QUE:

1. Aquest treball és original i no està plagiat, en part o totalment
2. Les fonts han estat convenientment citades i referenciades
3. Aquest treball no s'ha presentat prèviament a aquesta Universitat o d'altres

I perquè així consti, afegeix a aquesta plana el seu nom i cognoms i la signatura:

***Aquest full s'ha d'imprimir i lliurar una còpia en mà al tutor abans la presentació oral**

Agraïments

Al Bertran Cazorla, per donar-me la idea bàsica d'aquest treball quan encara no tenia forma; al Gabriel Jaraba i al Jaume Soriano, per assessorar-me acadèmicament i d'una forma puntual en el moment en què em trobava més perdut; a la Laia Seró, per obligar-me a no tirar la tovallola quan estava a punt de fer-ho; i a la meva família i amics gràcies als quals he rebut l'afecte i comprensió per tirar endavant aquest treball.

A tots ells i als seus somriures i la vitalitat que desprenen, el combustible que ha alimentat el motor del TFG.

Resum

Quan l'extrema dreta pren el protagonisme de l'actualitat els mitjans de comunicació se n'han de fer ressò, és a dir, l'inclouen dins la seva agenda. Ara bé, el cert és que ens trobem davant d'un actor que cal no infravalorar. Tot i que a Espanya no és una ideologia que tingui una gran importància electoral, a Europa aquest moviment ha ressorgit arran de la crisi econòmica que viu el continent.

Quan aquesta ideologia esdevé protagonista cal, doncs, tractar-la amb compte, ja que és una arma de doble fil: ni silenciar-la ni criminalitzar-la gratuïtament. Però, com ho fan els mitjans de comunicació? En aquest Treball Final de Grau ens hem centrat en sis grans diaris d'àmbit català i espanyol per comprovar com en fan el tractament, a partir dels quals hem fet unes anàlisis de cas observant el mes de setembre de 2013.

Els resultats ens han fet evidents que l'extrema dreta es tracta com a un fenomen fora del sistema, però no es proposen solucions perquè els lectors entenguin els motius pels quals la ultradreta està en auge. Els diaris que hem analitzat, pràcticament sense excepcions, ens mostren que la majoria tendeixen a "escombrar cap a casa", és a dir, relacionar aquesta ideologia amb altres temes d'acord amb la línia editorial corresponent.

Cal una major consciència en la societat per prevenir aquest fenomen que pot fer trontollar la democràcia tal i com les coneixem avui en dia. Aquest canvi ha de començar, però, pels propis periodistes que elaboren les notícies i els directors dels mitjans que decideixen a què i qui donar veu.

Índex

1. Introducció	1
2. Plantejament del problema i objectius de recerca	2
2.1. Formulació del problema	2
2.2. Preguntes i objectius de recerca	2
3. Marc teòric i conceptual	3
3.1. Definició de conceptes	3
3.1.1. Delimitació del concepte “ultradreta”	3
3.1.2. Sobre el tractament periodístic	5
3.1.3. Un principi de tractament de l'extrema dreta	9
3.2. Tipus de recerca	10
3.3. Formulació de la hipòtesi	10
4. Metodologia	11
4.1. Corpus	11
Mitjà	11
Gènere	11
Suport	11
Marc temporal	12
4.2. Tècnica de recerca	12
4.2.1. Mètode de raciocini	12
4.2.2. Metodologia de tipus quantitatiu	13
4.2.3. Metodologia de tipus qualitatiu	13
4.2.4. Fonts per a la recerca	13
5. Anàlisi de cas	14
5.1. ‘Ara’	14
5.2. ‘El Periódico’	17
5.3. ‘La Vanguardia’	19
5.4. ‘El Mundo’	22
5.5. ‘El País’	25
5.6. ‘La Razón’	28
6. Anàlisi comparativa	31
7. Conclusions	34
Bibliografia	36

1. Introducció

Permeteu-me que abandoni, per fer aquest punt, el plural majestàtic. L'extrema dreta és un fenomen que particularment sempre m'ha atret, des de la gran distància ideològica que ens separa. Els éssers humans ens sentim encuriolats per tot allò que ens és aliè, que s'escapa de la nostra manera de viure i pensar. És per això que al llarg de la meua vida he devorat literatura, cinema, periodisme i assaig que tracten el tema del nazisme, feixisme, i els fenòmens contemporanis que se n'han derivat. A l'hora de fer el Treball Final de Grau el tema general era, doncs, ben clar. Combinat amb la carrera que des de ben petit havia volgut fer, Periodisme, el TFG prenia una direcció que, després de delimitar-ne terreny i fer molta feina, finalment ha desembocat en el treball que teniu entre mans –o a la pantalla dels vostres dispositius digitals–.

La ultradreta no és un fenomen passat, ni tan sols és residual avui en dia a Espanya o Europa. En el moment en què està acabat aquest treball –juny del 2014–, fa escasses setmanes que partits d'extrema dreta han guanyat unes eleccions europees a països com França o Dinamarca, i que el seu discurs xenòfob i euroescèptic en el panorama de crisi econòmica i social d'avui en dia fa que els discursos populistes d'extrema dreta triomfin. És una conjuntura política que feia temps que no es veia, caldrà esperar per determinar si aquesta nova onada d'ultradreta és temporal o si arrelarà i serà una opció real. En qualsevol cas, en el moment actual, és una opció política amb un nínxol de mercat sòlid. Això fa que, en tant que fenomen actual, sigui noticable, i que els mitjans ho tractin. Com ho fan? Aquesta és la pregunta de la qual neix aquest TFG.

En aquest treball hi trobareu sis anàlisis de cas de sis diaris (tres d'àmbit català i tres d'espanyol) a partir dels quals provem d'extreure una conclusió per observar de quina manera la premsa, si més no del nostre àmbit territorial, tracta l'extrema dreta. No obstant això, l'extensió d'un TFG ha fet que no poguéssim fer una anàlisi del tractament del tot completa. Hem hagut de deixar de banda parlar d'aspectes com les il·lustracions o el fet de poder tocar a fons els criteris de noticiabilitat. Quelcom que no és en absolut negatiu, ja que en som plenament conscients i això ens obre la porta a tenir material per fer una segona part d'aquest treball, o qui sap si una ampliació del mateix amb tot el que trobareu a continuació i més aspectes per tractar, aleshores sense el límit d'espai de les normatives del TFG.

Fer un tipus de treball com aquest ha suposat moltes hores de feina, una gran dosi de paciència per fer el buidatge dels diaris i capacitat d'abstracció per interpretar-ne les dades que hi hem trobat, havent de ser conscient de les particularitats de tots els casos per fer-ne posteriorment les anàlisis i per extreure'n les conclusions. El resultat que teniu davant és el fruit de l'esforç al llarg del curs acadèmic.

2. Plantejament del problema i objectius de recerca

2.1. Formulació del problema

El que ocupa aquest treball és conèixer la manera com els mitjans de comunicació tracten els esdeveniments en què l'extrema dreta hi té protagonisme o, si més no, participació.

2.2. Preguntes i objectius de recerca

Com a punt de partida ens fixem una sèrie de preguntes que amb el present treball pretendrem resoldre.

- Quins són els gèneres periodístics que s'empren per tractar fenòmens d'ultradreta? Fins a quin punt la informació es barreja amb l'opinió?
- Hi ha intencionalitat en els discursos dels mitjans sobre l'extrema dreta? Els mitjans la condemnen?
- Quin tracte dins del diari –en el format físic– es dona a les informacions sobre la ultradreta? És a dir, se l'intenta arraconar, o pel contrari, se li dona visibilitat?
- Les informacions sobre l'extrema dreta es relacionen amb d'altres dins del mateix diari?

Amb tots aquestes preguntes estructurarem l'esquelet del treball, a partir del qual es fonamenta la investigació que duem a terme.

3. Marc teòric i conceptual

3.1. Definició de conceptes

3.1.1. Delimitació del concepte “ultradreta”

L'actual concepte d'extrema dreta té orígens a principis del segle XX, arrel dels règims polítics feixistes que van governar a Europa. Des del feixisme de Primo de Rivera (a Espanya, del 1923 al 1930) fins al nacionalsocialisme d'Adolf Hitler (a Alemanya, del 1933 al 1945), passant pel feixisme de l'italià Benito Mussolini (del 1922 al 1945) o el nacionalsindicalisme, o franquisme, de Francisco Franco, que va governar a Espanya des del 1939 fins a la seva mort el 1975.

Tot i tenir models sociopolítics amb certes diferències, aquests governs tenen similituds entre ells. La característica principal és un ultranacionalisme palingenèsic, és a dir, “una forma revolucionària de nacionalisme guiada pe mite del renaixement imminent de la nació en decadència” (Griffin, 2002). Si ens fixem en els casos anteriors, tant a l'Alemanya prenazi com la Itàlia prefeixista o l'Espanya dels anys 20 o del final de la Segona República eren vistes pels posteriors líders autoritaris com a nacions en decadència. I tenien motius per pensar-ho: el crac del 29 va impulsar Hitler al poder, amb una inflació estratosfèrica, i es va fixar en els jueus i els comunistes com a cap de turc del mal funcionament de l'economia i el decadentisme de la societat alemanya. La lluita contra els comunistes –i els rojos, en general, segons la seva terminologia– va ser el pretext de Franco per iniciar la insurrecció militar i així, segons ell, “salvar la pàtria”.

Aquests règims eren totalitaris, ja que el sistema “abandona les llibertats democràtiques i persegueix amb violència redemptora i sense limitacions ètiques o legals objectius de neteja interna i expansió exterior” (Paxton, 2005). L'Holocaust dels jueus és un exemple de neteja interna; la necessitat d'espai vital de Hitler (la invasió de Polònia, Àustria o Txecoslovàquia, entre d'altres), d'expansió exterior. El feixisme –i, per extensió, la ultradreta– té una concepció autoritària i molt jerarquitzada del poder. Es precisa la necessitat d'un líder a qui considerar pràcticament com a semidéu i que guï les aspiracions dels qui el segueixen.

Tot i això, la ultradreta ha anat evolucionant i adaptant-se a una societat amb una cultura democràtica cada cop més arrelada. Aquí és on neix el populisme, una variant de l'extrema dreta dins de la democràcia. Mudde (2007:31) explica que la principal diferència és que la dreta populista és “democràtica, encara que s'oposi als valors fonamentals de les democràcies liberals, mentre que l'extrema dreta és en essència antidemocràtica, en oposar-se al principi fonamental de la sobirania del poble”. Malgrat tot, els politòlegs engloben el populisme de dretes també dins de l'extrema dreta. En aquest treball ens unim a aquesta consideració, de manera que la dreta democràtica populista també serà considerada com a extrema dreta.

En l'actual context de crisi, els discurs de la ultradreta al Vell Continent ha adoptat postures contràries a la Unió Europea, fet que l’“euroescepticisme” sigui un altre dels

punts dels seus ideals, i culpa la globalització de permetre fluxos immigratoris amb què engreixen el seu discurs xenòfob.

Aquesta primera distinció ens permet establir un eix dins del moviment segons el discurs: des de l'“extrema dreta tradicional” (Ignazi, 2003), de “tradició feixista” (Mudde, 2007) fins a la “nova extrema dreta” o “extrema dreta postindustrial” (Ignazi, 2003), la populista.

Un altre eix que podem establir és segons l'àmbit on actuen, ja que no totes les formacions i grups es constitueixen com a partits polítics. Aquest és un extrem, el que actua dins de les institucions, però a l'altre hi ha la ultradreta del carrer, la protopolítica. Aficionats ultra d'equips de futbol, bandes de música Oi! RAC (*Rock Against Communism*, és a dir, Rock Contra el Comunisme), aquests dos associats al moviment *skin head* nacionalsocialista, o simplement grups en forma de casal social que comparteixen la ideologia que ens ocupa en són exemples.

La ultradreta a Catalunya, Espanya i Europa

A Espanya en general i Catalunya en concret hi trobem grups als quatre quadrants de l'eix que acabem d'establir (els partits d'extrema dreta tradicional, els partits d'extrema dreta populista, els grups de carrer més propers al feixisme clàssic i els grups que disfressen aquesta ideologia). A Catalunya, arran del moviment sobiranista, la ultradreta s'ha definit i la populista opta per posicionar-se a favor de la unitat d'Espanya, és a dir, en contra de l'independentisme, però sense renunciar a la seva catalanitat. L'exemple és el Casal Tramuntana, protopolític populista, un dels lemes del qual és “100% catalans, 100% españoles”. El partit polític també populista Plataforma per Catalunya (PxC) defensa la catalanitat de la seva formació, però en el moment de posicionar-se en el debat sobiranista se situa clarament en la banda unionista.

En línies generals, l'extrema dreta catalana és de caire menys tradicional, mentre que l'espanyola se situa en la banda nostàlgica. Fora de les fronteres catalanes, ha sorgit La España en Marcha (LEM), una agrupació de partits tradicionalistes com ara la Falange Española, Nudo Patriota Español, Alianza Nacional o Democracia Nacional Joven, entre d'altres, que va néixer l'estiu del 2013 per donar una resposta a l'independentisme català. Aquests grups, a diferència dels catalans PxC o Casal Tramuntana, no renunciïn públicament a la simbologia franquista (amb banderes preconstitucionals, retrats de Primo de Rivera i Franco, i altres símbols com creus cèltiques o esvàstiques).

Durant els anys 80 va aparèixer a Catalunya una ultradreta separatista, que ara ja està extingida. Encarnada per Nosaltres Sols!, no haurien passat d'una dotzena de joves amb idees xenòfobes si no hagués estat per la seva campanya “fora xarnegos!”, durant el 1982, en contra d'aquells habitants de Catalunya, o els pares dels quals, havien nascut fora del territori català i que havien arribat durant les onades de migració dels anys 50 i 60 provinents de la resta de l'estat. “Fora xarnegos!” va tenir un gran impacte mediàtic i polític durant les eleccions d'aquell any. Tot i això, la tardor d'aquell any es va dissoldre aquesta ultradreta purament catalana i catalanista.

Fora d'Espanya és conegut el Front Nacional francès, el pare del qual és Jean-Marie Le Pen i que avui en dia lidera la seva filla Marine; la Lliga Nord, a Itàlia; Alba Daurada

a Grècia; l'FPÖ (*Freiheit Partei Österreichs*), el Partit de la Llibertat d'Àustria; el PVV (*Partij Voor der Vrijheid*, Partit de la Llibertat) de Geert Wilders a Holanda; entre d'altres, tots ells partits polítics amb més o menys representació a les institucions dels respectius països. El Front Nacional va ser creat el 1972 pel propi Jean-Marie Le Pen. De fet, la seva manera de fer política i la nova extrema dreta –tot i que ell es defineix de centredreta– va originar que aquest populisme, amb un fort discurs antiimmigració, rebí el nom de *lepenisme*. A Itàlia, la Lliga Nord, defensora de la independència de la Padània, la zona del nord del país transalpí, està liderada per Umberto Bossi, un ultradretà. El cas a Grècia d'Alba Daurada és considerat no només d'extrema dreta, sinó de neonazi, per la seva estètica i la semblança dels seus símbols amb els del nazisme alemany dels anys 30 i 40.

L'objectiu d'aquest apartat no és establir una definició teòrica d'extrema dreta al nivell d'estudiosos de la ciència política, sinó situar les barreres que al nostre treball marquen què és i que no és ultradreta.

Un apunt terminològic

Teòrics de la ciència política recomanen utilitzar els termes “nazi” i “feixista” per referir-se a qüestions històriques i geogràfiques, i “neonazi” i “neofeixista” pels actuals seguidors d'aquells tipus de règim.

3.1.2. Sobre el tractament periodístic

En aquest apartat establirem les variables que tindrem en compte en l'elaboració del treball i què entenem per tractament periodístic. Les hem extretes dels llibres *Modelos de análisis para el estudio crítico de la prensa*, de María del Mar Blanco i *La eficacia de lo sencillo*, de Fernando Sabés i José Juan Verón.

[Aspectes formals]

V1. Data de publicació (expressada de l'1 al 30 segons el dia d'aparició)

Establir quin abast temporal tenen les notícies que recullen els diaris. Permetrà saber quina importància hi donen.

V2. Protagonista

1. Partits populistes europeus (de fora d'Espanya)
2. Partits neonazis europeus (de fora d'Espanya)
3. Organitzacions i partits d'ultradreta d'Espanya

Podrem quantificar els tipus d'extrema dreta sobre els quals es parla. Separem l'extrema dreta d'Espanya de la de la resta d'Europa perquè el tractament que se'n fa pot ser diferent.

V3. Secció en què apareix

1. Portada
2. Tema seleccionat del dia
3. Política nacional
4. Política internacional
5. Opinió

“Extraer el orden de prioridades que establece cada diario con respecto a las informaciones que llegan hasta su redacción” (Blanco, 2008:73)

V4. Extensió (expressada en percentatge de la pàgina)

Quin tant per cent de cada pàgina dediquen a cada peça. Ho fem mitjançant un simple càlcul matemàtic a partir de l'amplada i alçada de la peça en el conjunt de la pàgina.

V5a. Presentació (I)

1. En pàgina imparell
2. En pàgina parell

Les pàgines imparelles són les que tenen més impacte visual.

V5b. Presentació (II)

1. Tota la pàgina
2. Part superior
3. Part inferior

Les informacions situades a la part superior criden més l'atenció que les que són a la part inferior.

V5c. Presentació (III)

1. Tota la pàgina
2. Horitzontal
3. Vertical

Les informacions situades en horitzontal criden més l'atenció que les que ocupen una columna.

[Diferenciació general]

V6. Gènere informatiu i

V7. Subgènere

1: Informatiu

- 1: Notícia
- 2: Reportatge
- 3: Entrevista

2: Interpretatiu

- 1: Editorial
- 2: Article de fons
- 3: Comentari d'actualitat
- 4: Columna lliure
- 5: Cartes al director
- 6: Valoracions dels protagonistes
- 7: Interacció per xarxes socials
- 8: Vinyeta d'humor gràfic

3: Híbrid

- 1: Crònica
- 2: Reportatge interpretatiu
- 3: Crítica

“Observar qué porcentaje del diario se destina a la opinión [...] y también podremos comprobar el espacio cedido a las opiniones de los lectores” (Blanco, 2008:75). En el cas d'una editorial té més pes, ja que *“expresa la opinión del medio sobre uno o varios temas” (Sabés i Verón, 2008:37).* Vegeu el punt 3.1.2.1. del treball per ampliar aquests conceptes.

[Aplicació del mètode proposat per Fdez. Del Moral i Esteve Ramírez, exposat a l'obra en què ens basem]

V8. Elements lingüístics

Amb l'anàlisi lingüística volem esbrinar amb quines paraules i expressions se citen els grups d'ultradreta.

V9. Direcció

- a) Favorable
- b) Desfavorable
- c) Neutral
- d) Favorable però crític

V10. Contingència

“Consiste en la presencia, en el mismo momento de dos o más unidades de registro en una unidad de contexto. Da cuenta de la distribución y asociación de elementos” (Blanco, 2008:81).

3.1.2.1. Sobre els gèneres periodístics

A l'hora de tractar un tema d'actualitat, el periodisme ofereix un nombre de gèneres. Segons Muñoz (1994:121), *“los géneros son las diversas modalidades de creación lingüística que se caracterizan por acomodar su estructura a la difusión de noticias y opiniones a través de los medios de comunicación social”*. Per establir quins gèneres periodístics hi ha ens basarem en la relació que han fet Fernando Sabés i José Juan Verón a *La eficacia de lo sencillo*, un manual d'introducció a la pràctica del periodisme. Els autors dibuixen tres tipologies de gèneres: informatius, interpretatius i híbrids.

El gènere informatiu

Es caracteritza per tenir l'objectiu de presentar la informació a l'audiència sense interpretacions ni opinions. El subgènere per antonomàsia és la notícia, però també hi ha el reportatge i l'entrevista. La notícia és, seguint la definició de Sabés i Verón, *“un texto en el que se abordan los hechos de forma narrativa y descriptiva y carece en muchas ocasiones de profundidad y extensión”*. Una de les característiques clau és l'actualitat i la forma, amb la coneguda piràmide invertida (segons la qual la informació més rellevant se situa abans que la que ho és menys). La versió ampliada de la notícia és el reportatge, en el qual es fa un tractament més intens, amb una major quantitat de fonts i una estructura més lliure. Mentre que una de les qualitats de la notícia és l'actualitat, en el reportatge passa a ser secundària.

L'últim subgènere informatiu és l'entrevista, un diàleg entre el periodista i la font que té com a objectiu buscar declaracions d'aquest últim. Les entrevistes poden englobar-se en dues categories, les informatives i les de personalitat o caràcter. La primera serveix per aconseguir informació d'un testimoni o d'un expert sobre un tema o esdeveniment concret; en la segona el component purament informatiu desapareix i pren importància la vida d'una persona, ja sigui coneguda pel públic o no. En els mitjans escrits les trobem en formats diferents, amb una entradeta per presentar l'entrevistat, i en el cop podem trobar-hi des del diàleg transcrit fins a un reportatge de cites, malgrat que en aquest cas entendrem que és una entrevista ja que l'entrevistat és l'única font.

El gènere interpretatiu

Inclou l'opinió argumentada de qui ho signa. En alguns mitjans les opinions poden anar en un mateix sentit segons la línia editorial, mentre que en altres poden ser oposades. La diferència rau en qui elabora l'article. Si qui ho fa és el propi mitjà, l'anomenem editorial: un article de fons, concís, que no firma ningú més enllà del mitjà en qüestió. Els articles d'opinió poden signar-los experts o persones amb una formació específica (article de fons) o un periodista reconegut amb menys profunditat (comentari d'actualitat). Quan l'article el signa una persona pública ens trobem davant d'una tribuna lliure. Finalment, el públic també pot aportar les seves opinions, en aquest cas mitjançant les cartes al director.

A part dels que presenten Sabés i Verón, a les pàgines d'opinió hi acostuma a haver una petita secció en què es fan valoracions dels protagonistes de les notícies, habitualment atorgant-los un aspecte positiu o negatiu, com ara el color verd o vermell, o una fletxa cap amunt o cap avall, respectivament.

Actualment, les noves tecnologies permeten que els consumidors de mitjans expressin la seva opinió mitjançant *Twitter* o *Facebook*. Molts diaris han incorporat piulades dels seus lectors a les pàgines d'opinió dels seus diaris.

A *La eficacia de lo sencillo* també s'esmenta l'humor gràfic, un dibuix satíric que “no busca la comicidad pura que intenta hacer reír a toda costa pero sin hacer pensar. En el dibujo satírico hay víctimas”. L'humor gràfic acostuma a ser interpretatiu, i per això té una “función editorializante”. Molts diaris contenen una vinyeta d'humor gràfic sobre qüestions d'actualitat. En aquest treball les incloem dins del gènere interpretatiu.

Els gèneres híbrids

Ara bé, aquests dos primers gèneres no viuen independents els uns dels altres, sinó que en moltes ocasions s'ajunten. Sabés i Verón els anomenen gèneres híbrids. En aquest grup hi viuen la crònica, el reportatge interpretatiu i la crítica.

La crònica consisteix en un text que parla d'un fet noticiós però amb una visió pròpia de l'autor. En ser un subgènere tan personal, permet un estil literari amb adjectius qualificatius i adverbis; i es reserva en gran mesura a professionals reconeguts. Una crònica ha de tenir com a pal de paller la informació, acompanyada d'interpretació, però sense caure en un text purament d'opinió.

El reportatge interpretatiu, sorgit segons Sabés i Verón del periodisme d'investigació, té una estructura similar a la del reportatge del gènere informatiu, amb la diferència

que, com a la crònica, s'hi inclou la visió de l'autor sense caure en l'opinió. Acostumen a ser fets atemporals o que no es nodreixen de l'actualitat més immediata. Per últim, la crítica és un text que inclou l'opinió argumentada de l'autor, però que es fa sobre una sòlida base d'informació.

“Incluir un formato u otro puede llevar a dar mayor o menor importancia a un hecho noticioso, independientemente del espacio que se le pueda otorgar a una información en la prensa. No es lo mismo ofrecer una noticia al uso, que un reportaje, una crónica y si va acompañada o no de algún texto de opinión en sus diferentes géneros” (Sabés i Verón, 2008:40).

3.1.3. Un principi de tractament de l'extrema dreta

A *Un antídoto contra l'extrema dreta* (2013), el periodista Toni Cruanyes fa diverses reflexions que hem considerat oportunes d'incloure en aquesta base del treball. A continuació us reproduïm un extracte seleccionat per a aquest treball.

“Cal tenir en compte que, mal que ens pesi, el populisme d'extrema dreta és l'expressió electoral d'una part de la societat. I que, per tant, hi ha quelcom de legítim en la seva raó de ser i [...] també respiren legitimitat els partits que el representen. Podem reprovar moralment una part del seu fons ideològic. Però la denúncia que aquests partits fan sobre el comportament corrupte dels partits majoritaris i les institucions no pot ser qualificada automàticament de *populista*. Fer servir aquest adjectiu pejorativament per bandejar acusacions que són certes no fa res més que legitimar l'extrema dreta. [...] Per tant, no es pot titllar l'extrema dreta de *populista* quan fa denúncies que són pertinents.” (Cruanyes, 2013: 184-185)

“És sempre més fàcil de condemnar, silenciar o ridiculitzar l'extrema dreta que no pas d'analitzar les raons que l'han convertit en el gran fenomen contemporani a Europa. Quan es parla de combatre'n els discursos racistes i l'actitud intolerable només es té en compte la incongruència dels seus arguments. [...], la immoralitat de la seva ideologia, que es fonamenta en la negació del principi bàsic de la igualtat de drets entre persones.” (Cruanyes, 2013: 185).

Cruanyes conclou: “Però ens falta el reconeixement dels problemes de fons: el dèficit democràtic de la nostra societat, la insostenibilitat demogràfica del model europeu i la nova correlació de forces en els intercanvis econòmics de la globalització” (p. 185). És a dir, proposa que Europa prengui consciència del per què, abans d'emetre judicis o discriminar aquesta ideologia que posa en entredit molts dels principis fonamentals sobre els quals s'ha construït l'Europa on vivim.

Toni Cruanyes cita una frase de Robert Shoenberger del 1969, “un dels primers estudiosos nord-americans del fenomen de l'extrema dreta posterior al feixisme de la Segona Guerra Mundial [...]: «La principal feina que tenim ara és saber reaccionar davant la por o la fascinació que suscita l'extrema dreta. No hem de donar lliçons a ningú –ni invisibilitzar-la, ni prohibir-la–, sinó que l'hem d'entendre i prevenir-ne el creixement.»”

El periodista Bertran Cazorla, especialitzat en la informació de la ultradreta, proposa un principi en la mateixa línia per fer-ne el tractament periodístic:

“No es tracta de buscar l'efectisme, a la caça del “friquí fatxa”. Es tracta d'analitzar l'indret on falla la societat, la *mainstream*¹. Trobar i assenyalar els casos en què els discursos xenòfobs, tan generalitzats, marquen una forma de fer política. Diagnosticar, doncs, els símptomes d'una malaltia estesa en el context social”.

3.2. Tipus de recerca

El tipus de recerca que farem serà descriptiva. Consisteix a analitzar, definir o detallar el comportament d'un fet o fenomen a estudiar, en aquest cas, el tractament de la ultradreta que fan els mitjans de comunicació.

3.3. Formulació de la hipòtesi

Una hipòtesi és “un enunciat teòric supòsit. Per tant, una conjuntura, una suposició o inferència. Ha de ser una solució probable [sic. Entenem que hi ha de dir “provable”]. En aquest sentit, la hipòtesi s'ha de provar”. (Extret dels apunts de l'assignatura ‘Mètodes de Recerca en Comunicació’).

La hipòtesi que pretén resoldre aquest treball és la següent:

Els mitjans de comunicació tenen una actitud hostil cap a l'extrema dreta.

¹ La “societat *mainstream*” és la societat predominant. *Mainstream* és un anglicisme que significa “corrent principal”.

4. Metodologia

La metodologia que aplicarem en aquest treball està extreta del llibre *Modelos de análisis para el estudio crítico de la prensa*, de María del Mar Blanco, que fa una extensa proposta metodològica que nosaltres adaptarem. Hem seleccionat els criteris que considerem més importants per fer una anàlisi del tractament periodístic en premsa. Així mateix, molts conceptes que apareixen estan basats en els coneixements que es van impartir en l'assignatura *Mètodes de recerca en comunicació*, del Grau en Periodisme de la UAB.

Farem una anàlisi formal i una de contingut, de talls quantitatiu i qualitatiu, respectivament. “*Los primeros hacen referencia a los aspectos contables, materiales, a aquellos factores que se pueden medir y expresar numéricamente*” (Blanco, 2008:70). “*La segunda etapa del estudio se detiene en el análisis cualitativo, es decir, la investigación social interpretativa*” (Blanco, 2008:76).

4.1. Corpus

Mitjà

Prensa. Atesa l'eina de l'hemeroteca de què disposa la Universitat, es va optar per aquest tipus de mitjà.

Gènere

Qualsevol: un aspecte d'aquest treball rau precisament a saber quin gènere entren els mitjans per parlar de l'extrema dreta.

Suport

Sis diaris: tres d'àmbit català: 'Ara', 'El Periódico' i 'La Vanguardia' i tres de nacional: 'El Mundo', 'El País' i 'La Razón'. Els diaris 'El Mundo' i 'El País' analitzats són la versió de Catalunya.

'Ara'

Fundat el novembre de 2010 i dirigit per Carles Capdevila, té, segons dades de l'Estudi General de Mitjans (EGM) corresponent al mes d'abril de 2014, una difusió de 107.000 lectors en el seu àmbit (Catalunya, País Valencià i Illes Balears), dels quals 95.000 són exclusivament de Catalunya. Se situa, així, com a quart diari generalista editat des de Catalunya, darrere de 'La Vanguardia', 'El Periódico' i 'El Punt Avui'. La seva línia editorial és d'esquerres i catalanista, oberta al sobiranisme català.

'El Periódico'

El diari del Grupo Zeta dins de l'àmbit català va néixer el 28 d'octubre de 1978, fundat per Antonio Asensio Pizarro. Tot i que inicialment només es publicava en castellà, des de 1997 se n'editen dues versions, una en castellà i una altra traduïda al català. L'EGM d'abril de 2014 apunta que té 599.000 lectors (541.000 a Catalunya), segon al principat com a generalista, darrere de 'La Vanguardia'. La línia editorial de 'El Periódico' és progressista, catalanista i aposta, al debat sobiranista de Catalunya, pel federalisme.

'La Vanguardia'

El primer número de l'actual diari líder de Catalunya va sortir l'1 de febrer de 1881, fundat per Jaume Andreu, tot i que sis anys més tard, el 1887 va ser adquirit per Carlos i Bartolomé Godó. La família Godó en té, encara, la propietat. Tot i que durant el període revolucionari de la Guerra Civil va ser incautat i va passar a mans de la

República (el 1936), amb la victòria dels nacionals (el 1939), Franco retornà la propietat als Godó i el diari va ser rebatejat amb el nom de 'La Vanguardia Española'. Amb la mort del dictador i la nova democràcia, la capçalera es va tornar a anomenar, simplement, 'La Vanguardia'. Des del 2011 té, a més, la versió traduïda al català. Segons les dades de l'EGM d'abril de 2014, és el diari generalista més llegit a Catalunya i tercer a l'Estat espanyol amb 692.000 lectors (674.000 són a Catalunya). La seva línia editorial és catalanista, políticament de centre, o com s'ha anomenat alguna vegada, "el més d'esquerres dins de la dreta", i monàrquica..

'El Mundo'

El diari de Unidad Editorial va sortir per primer cop el 23 d'octubre de 1989, sota la direcció de Pedro J. Ramírez, qui se n'ocuparia fins la seva destitució el 30 de gener de 2014. Amb la seu a Madrid i d'àmbit nacional, té edicions a diferents punts de l'estat, com ara la de Catalunya -que hem emprat en aquest treball-. Té una difusió de 45.000 lectors a Catalunya -se situa setè dins dels generalistes a Catalunya-, però en el conjunt d'Espanya és la segona capçalera generalista més llegida amb 1.077.000 lectors, segons l'EGM d'abril de 2014, per darrere de 'El País'. La seva línia editorial és progressista, habitualment contrària a decisions del PSOE, però sense caure a fer la gara-gara al seu rival polític, el PP. Té unes posicions contràries en relació amb les aspiracions nacionals basques i catalanes.

'El País'

Aquest diari va sortir al carrer el 4 de maig de 1976, propietat del grup Promotora de Informaciones, SA, més conegut com a PRISA, amb Juan Luís Cebrián com a director. Va néixer amb la voluntat de ser un projecte europeista i liberal, sense un grup ideològic que dominés el diari. No obstant això, aquesta voluntat no va ser possible i el 1982 els accionistes contraris a la línia ideològica de 'El País' van vendre les seves accions. El 30 de maig de 1983 va aparèixer la primera edició internacional del rotatiu, i a les primeries de la dècada dels 90 va consolidar-se com a diari líder a Espanya. Segons l'EGM d'abril de 2014, té una difusió de 1.770.000 lectors, la qual cosa el situa com a diari generalista més llegit a l'estat. Entre Catalunya i les Balears té 193.000 lectors. Té una línia editorial de centreesquerra, progressista i europeista.

'La Razón'

El Grupo Planeta va fundar el 1998 aquest diari, sota la direcció, encara avui, de Francisco Marhuenda. Segons les dades de l'EGM d'abril de 2014 té una difusió de 271.000 lectors, que el converteix com a quart diari generalista editat per a tota Espanya més llegit, per darrere de 'El País', 'El Mundo' i 'ABC'. A Catalunya té 18.000 lectors, i és tercer entre els rotatius anteriorment esmentats, en superar 'ABC' per 6.000 lectors. La seva línia editorial és de dretes, conservadora i catòlica.

Marc temporal

Pel tipus de treball hem trobat suficient treballar un mes, en aquest el setembre de 2013, ja que és el mes en què va començar aquest treball.

4.2. Tècnica de recerca

4.2.1. Mètode de raciocini

Utilitzarem el mètode de la inducció, que consisteix a analitzar diversos casos observables per treure'n una llei general. A partir de l'anàlisi dels sis diaris extraurem sis casos a partir dels quals inferirem un principi lògic.

4.2.2. Metodologia de tipus quantitatiu

En l'aspecte quantitatiu de la nostra recerca fem una anàlisi d'aspectes formals, estructurals i morfològics en què ens fixarem en les variables 1-8 de l'apartat anterior.

Blanco inclou una anàlisi paralingüística i una d'icònica, que en aquest treball –tot i considerar un element important en el tractament– no tocarem. Considerem que l'anàlisi quantitatiu que proposem és prou complet per a un TFG.

A partir de l'anàlisi de contingut posteriorment farem una anàlisi comparativa de tall quantitatiu entre les sis capçaleres.

4.2.3. Metodologia de tipus qualitatiu

Pel que fa a la metodologia de tall qualitatiu, elaborem una anàlisi de contingut en què fixem les variables 9-11 esmentades a l'apartat anterior.

Les dades que extraurem de les anàlisis de cas ens permetran fer una anàlisi comparativa de tall qualitatiu.

4.2.4. Fonts per a la recerca

A) Hemerografia

Per realitzar el treball s'han analitzat 147 articles de 180 diaris de l'hemeroteca de la Biblioteca i Hemeroteca General de la Universitat Autònoma de Barcelona.

B) Bibliografia

La consulta de material bibliogràfic s'especifica a l'apartat "Bibliografia" del treball. Aquí volem apuntar que una part dels llibres utilitzats corresponen a les assignatures 'Escriptura en premsa' i 'Mètodes de Recerca en Comunicació', del primer i segon curs, respectivament, del Grau en Periodisme que s'imparteix a la Universitat Autònoma de Barcelona i que, per tant, l'autor ha emprat en la seva formació. Tot i això, s'ha ampliat la bibliografia per tal de tenir una visió més àmplia dels coneixements en què el present treball es basa.

5. Anàlisi de cas

Al llarg dels buidatges dels diaris per fer les anàlisis de cas hem trobat una sèrie de notícies sobre la ultradreta. A continuació, per ubicar el lector i agilitzar la posterior anàlisi, fem una cronologia del mes de setembre del 2013 dels esdeveniments més significatius en què la ultradreta va ser-ne protagonista.

Diumenge, 8

Eleccions legislatives a Noruega. El Partit pel Progrés, d'extrema dreta, aconsegueix uns resultats que li permeten entrar al govern del país escandinau.

Dimecres, 11

Durant la celebració de la Diada de Catalunya a la seu de Madrid, a la llibreria Blanquerna, un grup d'ultres hi irromp per boicotejar-la. Els assaltants tiren objectes a terra, agredeixen diputats catalans i tiren gasos lacrimògens abans de marxar.

Dimarts, 17

Mor el raper d'esquerres Pavlos Fyssas a mans de membres d'Alba Daurada, partit neonazi de Grècia amb 18 diputats al Parlament.

Divendres, 27

La policia grega deté la cúpula d'Alba Daurada. Detenen el líder, Nikos Mijaloliakos, mentre que el número dos, Jristos Pappás, s'entrega directament.

Diumenge, 29

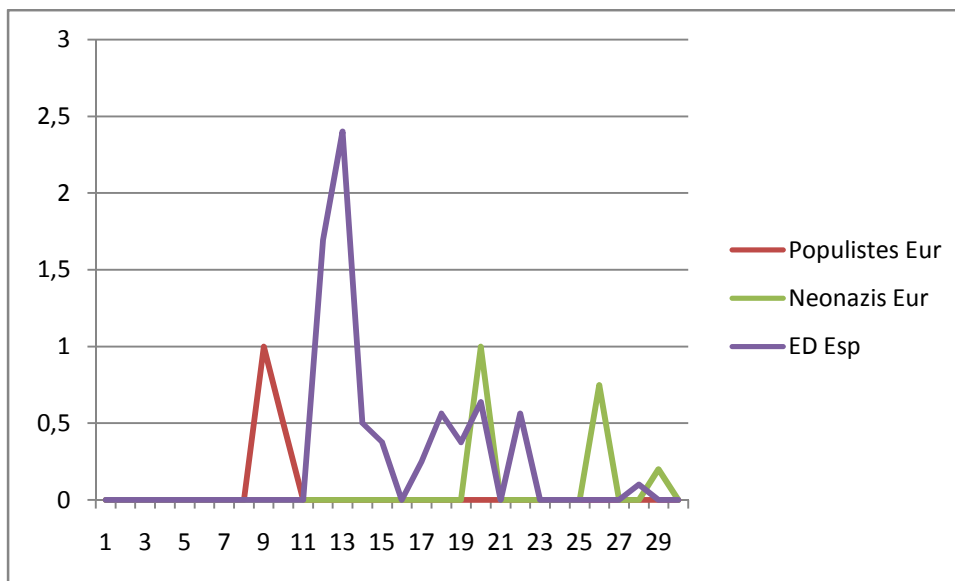
Eleccions legislatives a Àustria. El partit ultra FPÖ (*Freiheit Partei Österreichs*, 'Partit Austríac per la Llibertat') aconsegueix el 21,4% dels vots.

A part d'aquestes notícies se'n van produir dues que podrien haver entrat dins del corpus del treball però que finalment s'ha desestimat en no tractar-se pròpiament d'ultradreta com a protagonista o subjecte actiu de la notícia. La primera és la mort de l'últim testimoni de la mort d'Adolf Hitler en el seu búnquer l'abril de 1945, Rochus Misch, qui va ser-ne guardaespalles en els últims dies del Führer. La segona és el procés per jutjar els crims del franquisme que han iniciat a l'Argentina a instàncies d'organitzacions polítiques i sindicats catalans.

5.1. 'Ara'

S'han analitzat 27 peces per fer aquesta part del treball.

En l'anàlisi de format del diari 'Ara' comencem representant en un gràfic una distribució de protagonistes en funció de la data i el pes que se'ls ha donat en el diari. L'eix d'ordenades representa el total de pàgines (tant per cent acumulat) i el d'abscisses, la data de cada notícia.

Gràfic 1. Font: elaboració pròpia

El més destacat és que el dia en què es van publicar més articles sobre l'extrema dreta no és l'immediatament posterior a l'atac a Blanquerna, el 12 de setembre, sinó l'endemà de l'endemà, el 13, amb gairebé 2,5 pàgines, és a dir, un agregat de 240,14% en totes les pàgines en què hi apareixen mencions a la ultradreta. A partir d'aleshores el percentatge referent a les organitzacions d'extrema dreta espanyola cau i ja no torna a superar el 100%. Baixa radicalment el dia 14 i fins el 16 i 17 no es torna a tractar el tema, tot i que es manté fins el 20. Hi torna a haver un repunt el dia 22 i una breu menció (10%) el 28 de setembre. El total agregat és de 12,5 pàgines.

Quant a la ultradreta europea, hi ha un parell de mencions els dies 9 i 10 de setembre sobre el noruec partit del Progrés. Ara bé, el màxim pes el té Alba Daurada. La primera notícia apareix el dia 19, arran de la possibilitat d'il·legalitzar el partit. La segona, el 26, sobre els vincles d'AD amb la policia grega, i el 29 amb la detenció de la cúpula d'Alba Daurada.

De totes aquestes informacions, només un cop ha aparegut en portada, el dia 13, i referent a l'atac a Blanquerna. Tanmateix, va aparèixer dins de la secció del tema seleccionat del dia des del 12 fins al 15 –juntament amb la informació de la Diada–. Ho va tornar a ser els dies 19 i 20, encara referent a la ultradreta espanyola i el 29, per esmentar el cas d'Albada Daurada als temes més importants del dia. No va ser fins el 17 de setembre que va passar a la secció de política. El 19 va aparèixer tant en una secció com en una altra, ja que en la pàgina del resum del dia és on hi ha els editorials, i aquell dia en van fer un sobre l'extrema dreta.

Per acabar, ens fixem en els tres aspectes físics que comentàvem al punt 4. Observem que el 50% de les informacions són en pàgina parell i el 50% en imparell. De totes les informacions, n'hi ha quatre que ocupen un 100% de la pàgina. La resta, 14 se situen a la part superior i una a l'inferior. Del total, 13 són en format horitzontal i 6 verticals. Així doncs, tot i que quant a pàgina parell/imparell no hem trobat diferències, sí que és cert que a l'"Ara" les notícies d'ultradreta tendeixen a ocupar posicions superior a la pàgina i en forma horitzontal, la qual cosa significa que es dona una importància notòria.

El repartiment d'informació i opinió –interpretació– i fenòmens d'hibridació és clarament favorable al primer. La informació ocupa un 75,48% de les peces, mentre que es deixa per a l'opinió un 17,38%. El reportatge interpretatiu ocupa el 7,14% restant. El fet que a la secció d'opinió hi hagi només un article en tot el mes es deu que l'opinió està ubicada al mig de la secció. El lector pot saber que es tracta d'un article de fons o un comentari d'actualitat ja que a l'article hi apareix la fotografia de l'autor, la qual cosa el destenyeix d'informació exclusivament i hi aporta la mirada d'un autor en concret.

Entrant en els subgèneres, a l'informatiu la majoria dels subgèneres són notícies. Els reportatges que s'hi fan són interpretatius, és a dir, inclouen una visió d'autor. Dins de l'opinió, hi ha un editorial, dos articles de fons, un comentari d'actualitat, dues columnes lliures, cap carta al director, dues valoracions de protagonistes de la jornada (dos “No²”, un per al ministre de l'Interior, Jorge Fernández Díaz, el 12 de setembre i un altre per al líder d'Alba Daurada, Nikos Mijaloliakos, el 29), dos tuits (el dia 13) i, per últim, una vinyeta d'humor gràfic. Com podem observar, la immensa part de l'opinió és signada o bé pel propi mitjà (editorial i valoracions dels protagonistes) o per analistes (els articles de fons). Es dóna poc protagonisme a l'opinió dels lectors (cartes al director i tuits).

El llenguatge que s'utilitza és, en algun cas, ambigu. Quan a l'“Ara” es parla del noruec Partit del Progrés, el dia 9 s'hi refereix amb paraules com a “formació populista de dretes”, i el dia 10 de “populista i xenòfoba”. Malgrat tot, el 9 en una resposta de l'analista polític Sveinung Arnensen destaca que “no estem parlant de l'extrema dreta europea, sinó d'una formació més populista de dretes”. No obstant això, el dia següent s'hi refereixen com a “formació ultradretana”.

Quant a les persones que van perpetrar l'agressió de Blanquerna, es fan servir mots com ara “feixistes”, “ultres”, “assaltants radicals”, “brètols” i “fatxes” (aquests dos darrers, en columnes d'opinió). Les organitzacions que representen són “partits d'ultradreta”, “grupuscles³ ultres” o simplement “grups”. El dia 13 apareix una peça en què s'explica la vida d'alguns dels ultres, i els motius pels quals alguns han estat a la presó. També apareix una referència a la llibreria Europa, d'extrema dreta, o “planter nazi de Barcelona”; el concepte “parafernàlia feixista”, entre d'altres. La direcció de totes aquestes referències és desfavorable.

L'editorial (titulada *Cal posar fi a la impunitat de l'extrema dreta*) diu, ja amb el mateix titular, l'opinió del mitjà, i les anàlisis, una de l'historiador Xavier Castells, se situen en aquesta línia, malgrat que Casals va més enllà i situa el focus del problema en un error de la societat.

Per acabar, ens fixem en la contingència. En les informacions sobre el Partit del Progrés, s'esmenta que fins el 2006, l'assassí de 77 persones a l'illa d'Utoya el juliol de 2011, Anders Breivik, en va ser militant. El dia 12 apareix la notícia d'un fals avís de

² A l'“Ara” es donen les següents valoracions: AraSí o AraNo, depenent de si consideren que el protagonista ho ha estat en positiu o en negatiu.

³ Segons la definició del Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, grupuscle significa: “Grup, generalment polític, format per un nombre molt reduït de gent”.

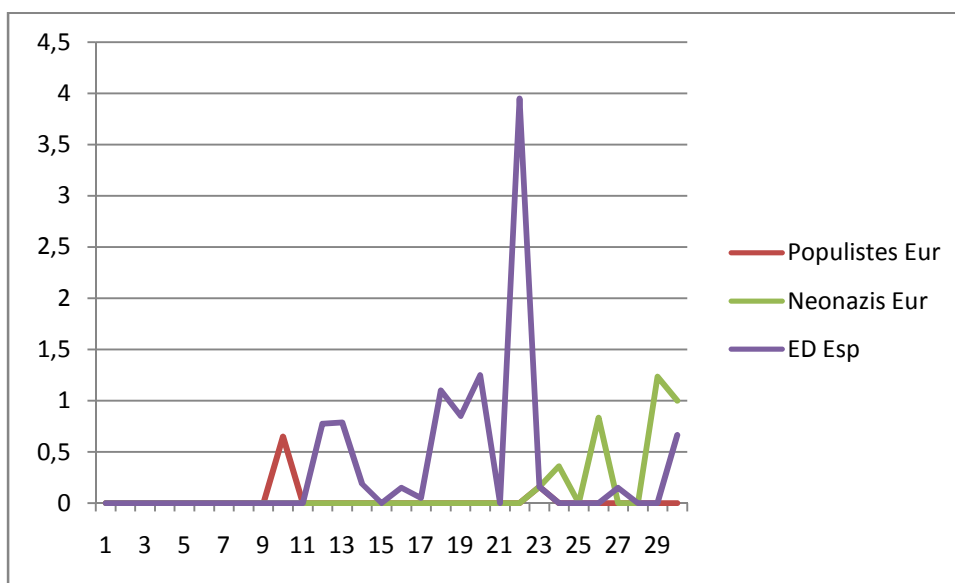
bomba a Barcelona durant la Diada, al costat de la notícia titulada “Els ultres irrompen a cops a l'acte de Madrid”. Dos dies després, dins de la notícia que “Fernández Díaz parlarà al Congrés de l'atac ultra”, es feia ressò d'algunes fotografies de les joventuts del Partit Popular amb simbologia franquista. El 15, en una notícia titulada “El Congrés debatrà castigar la banalització del nazisme”, no es feia referència a l'atac de Blanquerna, però sí a les fotografies de les joventuts del PP abans esmentades i l'homenatge a la División Azul que la delegada del govern espanyol a Catalunya, María de los Llanos de Luna, va fer el maig del mateix any. El 18, en una notícia titulada “La ultradreta busca rèdit en la tebior de Rajoy”, es deixa una columna per unes declaracions de la presidenta del PP de Madrid, Esperanza Aguirre. L'endemà, en una peça que porta per títol “Més contundència contra els ultres”, s'acaba amb una subpeça explicant procés dels judicis contra el franquisme que un grup de polítics catalans ha començat des de l'Argentina.

En conclusió, en algunes de les notícies, sense fer-ho directament, es vinculen informacions o dades per desprestigiar o la pròpia ultradreta, com en el cas de Breivik, o el Partit Popular amb l'extrema dreta per, qui sap, si desprestigiar els primers. Habitualment, en els diaris es col·loquen a prop notícies que guarden un mínim de relació.

5.2. 'El Periódico'

S'han analitzat 33 peces per fer aquesta part del treball.

En l'anàlisi de format, observem la periodització de les notícies i el pes que han tingut.

Gràfic 2. Font: elaboració pròpia

En el gràfic 2 crida l'atenció la punxa del diumenge 22, en què 'El Periódico' va destinar pràcticament quatre pàgines (3,95) a parlar de l'extrema dreta espanyola. A partir d'aleshores, però, amb prou feines va tornar a tenir cabuda, a excepció del 30, amb dos terços de pàgina. Tant el dia 12 com el 13 es dediquen pràcticament el mateix número de pàgines (77,5 i 78,75; respectivament). Passada una setmana es reprèn, el 18 (el dimecres següent de l'11, el de la Diada), i l'efecte dura fins a l'esmentat dia 22, excepte el 21.

L'extrema dreta europea té, pels populistes, un moment referent a la victòria del Partit del Progrés de Siv Jensen a Noruega. Pels neonazis, centrant exclusivament en Alba Daurada, la primera notícia apareix el 23, amb un 16% de la pàgina, i arriba a la cota màxim el 29, amb la notícia de la detenció de la cúpula del partit. El total acumulat és de 13,6 pàgines al llarg del mes de setembre del 2013.

El tema va aparèixer com a seleccionat del dia els dies 12 i 13, així com el 22. En portada, només el 22, sota el titular "Els ultres s'animen". En aquesta secció no només parla de la ultradreta espanyola, sinó que s'aprofita la proximitat temporal de l'assassinat del raper grec Pavlos Fyssas per persones vinculades a Alba Daurada. El dia 14 l'atac a Blanquerna ja passa a la secció de Política, i hi apareix també els dies 14, 18, 20 i 30 per donar una sola informació (el 20 se'n van donar dues, però eren a una pàgina i es podria interpretar com un tot); mentre que les notícies d'Alba Daurada sempre apareixen a Internacional –a excepció del ja esmentat cas del dia 22–.

En el cas d'"El Periódico" la secció d'Opinió és on apareixen les valoracions dels personatges del dia, les vinyetes d'humor gràfic i altres opinions com comentaris d'actualitat o anàlisis de fons.

La majoria de les notícies apareixen en pàgina parell (81,8%). La resta ho fan en imparell. El dia 22, en l'especial, hi ha un reportatge que ocupa les dues pàgines i que no està comptabilitzat en el percentatge esmentat. Les notícies en pàgina imparell són, però, rellevants, com ara la detenció dels agressors a Blanquerna o la de l'assassinat de Pavlos Fyssas. Hi ha dues peces a pàgina completa, i la majoria a la part superior i en format horitzontal.

La informació i l'opinió tenen un pes molt similar. El 51,56 de les peces són informatives, mentre que l'opinió n'ocupa el 43,13%. El 5,31% restant correspon a les peces de gèneres híbrids, sempre reportatges interpretatius. Dins del gènere informatiu la notícia és el subgènere amb més presència. Els reportatges que es dediquen tenen un caire interpretatiu, no solament informatiu.

Pel que fa a l'opinió, hi ha dos editorials (els dies 23 i 29, titulats *Fermesa davant els ultres* i *Grècia actua contra els feixistes*, respectivament). Hi ha dos articles de fons (un d'ells signat per l'historiador Xavier Casals, que també trobem a l'"Ara"), dos comentaris d'actualitat, quatre valoracions dels protagonistes [en aquest diari es fan donant fins a quatre estrelles de color verd o bé vermell per fer una gradació entre positiu i negatiu], en els quals es donen 2/4 estrelles vermelles a Siv Jensen, 4/4 vermelles al dirigent d'extrema dreta Pedro Chaparro, 1/4 vermella al ministre de l'Interior, Jorge Fernández Díaz, i 2/4 de verdes al primer ministre de Grècia, Andoni Samaràs, per la manera com gestionava l'afer amb Alba Daurada. A més, hi ha dues vinyetes d'humor gràfic. No hem trobat participació dels lectors sobre la ultradreta en les seccions en què poden fer-ho.

El llenguatge és força crític. En les peces de les eleccions noruegues llegim les següents expressions: "Noruega no només gira cap a la dreta, sinó que farà un pas més enllà. Pot tenir el dubtós honor de comptar, per primera vegada a Escandinàvia, amb una formació ultra i xenòfoba, el Partit del Progrés, al Govern. Els conservadors el

necessiten i no tindran manies”. L'endemà, el lid⁴ comença de la següent manera: “Dos anys després de produir-se la matança perpetrada per l'ultradretà Anders Breivik [...]”. Defineix el partit com a “populista” i “antiimmigració”.

Quant a l'atac a Blanquerna, l'endemà de la Diada va publicar-se la crònica de la jornada. A l'últim paràgraf se'n fa referència: “De fet, l'únic incident de la jornada va produir-se a la Delegació de la Generalitat a Madrid, on un grup d'encaputxats i altres a cara descoberta portant banderes de la Falange van interrompre l'acte de celebració de la Diada”. Més endavant se'ls anomena “radicals d'ultradreta”, “falangistes”, “filoterroristes”, i en posteriors articles “organitzacions polítiques legals de la dreta radical a Espanya”. Un dels agredits va ser el diputat de CiU Josep Sánchez-Llibre, que els titllava d’“energúmens feixistes”. L'agressió rep també el qualificatiu de “sinistre xou”, i explica la vida i fets destacats d'alguns d'ells.

En un altre dia (el 20) una notícia titulada “Apologia feixista en directe” comença de la següent manera: “¿S'imaginen que una cadena de televisió alemanya donés veu al president d'un partit que es vanagloriés del règim nazi i negués l'Holocaust? Una cosa així seria impossible que passés perquè, per començar, una força política amb aquesta doctrina no podria ser legal. A Espanya, les organitzacions de la ultradreta que van rebentar l'acte de la Diada a Madrid no només es poden presentar a eleccions, sinó que encara troben algun altaveu mediàtic per donar la seva versió dels fets”. En aquesta línia, ‘El Periódico’ és molt crític. En l'especial del 22 llegim: “Que Espanya no és Alemanya ens ho demostren diàriament la prima de risc i molts indicadors. Per exemple, el tracte que reben els partits d'extrema dreta. En la república federal, la maça de la justícia cau a plom sobre els que gosen enarborar en públic un esvàstica mentre profereixen lloes a Hitler”.

Quan s'han de referir a Alba Daurada, ho fan parlant de “neonazis”, i diu que “no és tan sols un partit polític”, sinó –i a paraules de la fiscalia grega–, una “organització criminal”.

Per tot això, la direcció és desfavorable i molt crítica. Els editorials tenen una posició negativa, i proposa contundentment en un d'ells, que com que cal anar amb compte de prohibir ideologies, sigui la Justícia i la societat qui no han de “permetre cap esquadra de tolerància ni de comprensió per als ultres”.

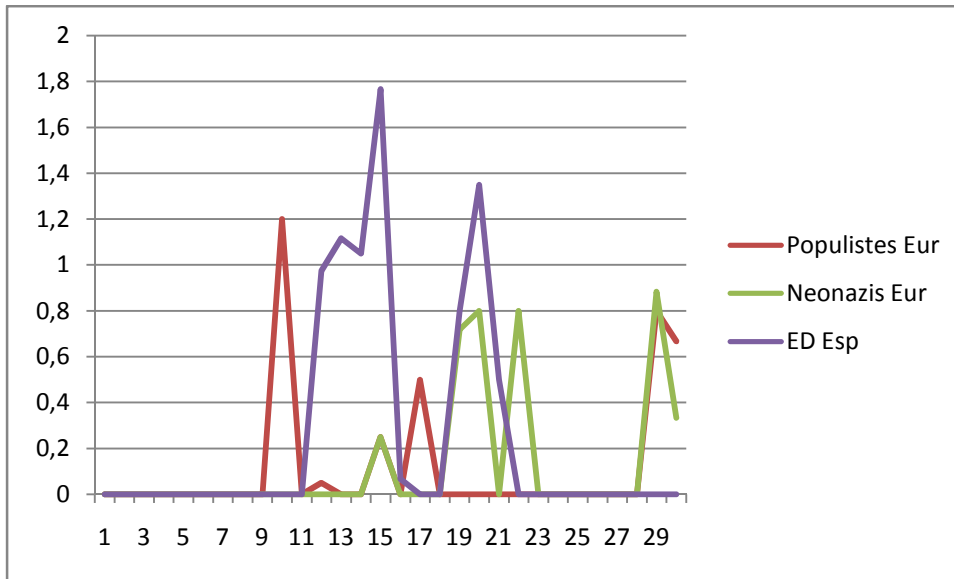
No s'observen casos de contingència dignes de comentar. Únicament el dia 18, en la notícia “Mas actuarà contra els mitjans que «banalitzen el feixisme»”, s'inclou la polèmica del reportatge que va fer l'informatiu de la cadena infantil de Televisió de Catalunya, *Info-K*, en què uns nens opinaven de la Via Catalana.

5.3. ‘La Vanguardia’

S'han analitzat 37 peces per fer aquesta part del treball.

En primer lloc, comencem per l'anàlisi de format amb el gràfic on observem la quantitat de pàgines repartides al llarg del mes en què ens hem fixat.

⁴ Primer paràgraf de la notícia que ha de contenir la informació més important.

Gràfic 3. Font: elaboració pròpia

Ens fixem que el gràfic de 'La Vanguardia' té dues concentracions de peces d'extrema dreta clarament definides: des del 10 de setembre –amb la notícia sobre el Partit del Progrés– fins a la de la polèmica amb Alba Daurada, passant per l'atac a Blanquerna. Després de quatre dies, hi tornen amb més notícies dels neonazis grecs i la ultradreta populista d'Àustria.

El que crida més l'atenció és el primer bloc, amb un cúmul de línies dels tres protagonistes analitzats que s'entrellacen. Anem per parts: els populistes europeus tenen una pàgina i una cinquena part d'una altra (1,2) el dia 10, arrel de la victòria de la dreta noruega, i l'important paper de la formació ultra per facilitar-los-en el govern. Malgrat que al gràfic 3 quedi eclipsat per la línia relativa als neonazis, el dia 15 es menciona aquesta ultradreta en un article titulat: "*La derecha euroescéptica alemana carga contra los bancos*". En plena campanya electoral al país germànic, 'La Vanguardia' es fa ressò dels partits populistes i el neonazi NDP. El 17 el rotatiu del grup Godó també parla de l'extrema dreta populista i la lliga amb les eleccions europees del 25 de maig: "L'Eurocambra tem una abstenció dramàtica al maig amb auge ultra"⁵.

Pel que fa a la ultradreta espanyola, se centra la informació arrel de l'assalt a Blanquerna. El dia en què més se'n parla és el 15, quatre dies més tard del fet, amb poc més d'una pàgina i tres quarts (1,766). La caiguda l'endemà és pronunciada: es dedica un breu en què s'explica que Izquierda Unida va demanar al Congrés tipificar com a delictes l'apologia del franquisme (ocupa gairebé el 7% de la pàgina). Tanmateix, al cap de dos dies es torna a tractar i el 20 i 21 es donen les darreres informacions sobre l'assalt ("*Fernández Díaz pide que en Cataluña pare la «hispanofobia»*", el 20; i "*El asalto fascista en Blanquerna puede saldarse con multas de 300 euros*", el 21).

⁵ El fet que aquest titular sigui en català i la resta de citacions de l'apartat 5.3. siguin en castellà es deu que per fer-lo s'ha emprat l'hemeroteca digital de 'La Vanguardia', en què l'únic exemplar analitzat del mes de setembre que és en català correspon al 15/9.

Un parell de dies abans, el 19 –dos dies després de l'assassinat de Pavlos Fyssas– ‘La Vanguardia’ es fa ressò de la polèmica que hi ha a Grècia arran del fet i el rebuig d'una part de la població a Alba Daurada. Al final del mes torna a parlar-ne, en aquest cas dels vincles del partit amb la policia i l'endemà, de la detenció de la seva cúpula.

En total, es dediquen 14,87 pàgines a parlar de l'extrem dreta.

Pel que fa a les seccions en què apareixen, la primera dada a destacar és que hi ha referències de l'assalt a Blanquerna en portada des del mateix 12, l'endemà, fins el 15. El 29 apareix la notícia de la detenció de la cúpula d'Alba Daurada a Grècia. En la pàgina dels temes seleccionats del dia, on hi ha un resum del més destacat que els lectors trobaran a l'interior del diari i els semàfors, el corresponent a la valoració dels protagonistes de la jornada, hi ha dos resums i dos semàfors –aquests darrers els comentarem més endavant–. A ‘La Vanguardia’ es col·loquen a la secció d'Internacional o Política totes les informacions, no hi ha una pàgina de “tema del dia” en què s'expliquin les notícies i s'hi presentin informacions i opinions, sinó que tot va en cada apartat. Ja per últim, a la secció d'opinió hi trobem cinc articles que també comentarem posteriorment.

Aquests articles es troben majoritàriament en pàgines parell (66%) –a part n'hi ha tres que comencen en pàgina parell i segueixen en la següent–, es reparteixen gairebé igual entre la part superior del full (48% de les que no ocupen tota la plana) i la part inferior (52%) i en format horitzontal (65%).

De totes les peces analitzades, un 84,49% de són de gènere informatiu mentre que un 15,51 ho són d'opinió. No hem identificat cap peça que sigui de gènere híbrid. Dins del primer gènere, trobem que tot són notícies excepte un reportatge. Pel que fa a l'opinió hi trobem un editorial el 12/9 (“*Ataque ultra en Madrid*”), un article de fons (de Xavier Casals, el mateix autor que a l'‘Ara’ i a ‘El Periódico’), dos comentaris d'actualitat, dues cartes al director i, finalment, dos semàfors vermells per al líder d'Alba Daurada, Nikolaos Mijaloliakos (els semàfors poden ser vermells per als protagonistes negatius i verds per als positius).

En l'anàlisi del llenguatge ens fixem que als assaltants se'ls anomena “*fascistas*”, “*ultraderechistas*” i fins i tot “*neonazis*”. A l'editorial del mateix dia 12 es titlla l'agressió de “*deplorable*”, i acaba d'una manera molt crítica amb els cossos de seguretat: “*¿Cómo es posible que esos sujetos accediesen en bloque al interior de la sede institucional durante un acto oficial sin que, por lo visto, nadie lo impiedese? Lisa y llanamente: ¿dónde estaba la policía? La gravedad de los hechos, más propios de la España predemocrática que de la actual, demanda explicaciones inmediatas por parte de los responsables de la seguridad de todos*”.

L'ús d'adverbis que poden ser valoratius tenen presència. El 14 de setembre, després que es conegués la pena per als ultres, el subtítol de la notícia pertinent era: “*El juez sólo prohíbe a los ultras acercarse a menos de 100 m de la delegación de la Generalitat*”, on el “*sólo*” demostra que ‘La Vanguardia’ ho troba insuficient.

Quant als partits populistes, es defineix el Partit del Progrés noruec com a “*aún más a la derecha [que el partit de la dreta] y xenófobo*”. Els resultats s'interpreten de la següent manera: “*Lo que ha ocurrido no tiene nada que ver con un premio a la*

xenofobia. De hecho, el Partido del Progreso, que según los sondeos recibió ayer el 16,8% de los votos, ha perdido escaños y posiciones. Da la sensación de que todo el país aprendió de aquella trágica lección, incluido ese partido que ha moderado sus posiciones". Pel que fa al FPÖ (Freiheit Partei Österreichs) d'Àustria, al subtítol de la notícia de les eleccions, s'hi diu: "*Voto de castigo a los grandes partidos y fuerte ascenso del xenófobo FPÖ*". La fotografia que il·lustra la peça és la del líder del partit, i el peu de foto resa: "*Heinz Christian, líder del Partido de la Libertad, de extrema derecha, levanta los pulgares*".

Pel que fa a Alba Daurada, s'hi refereixen com a "*partido neonazi*" o "*ultra*". El dia que es publica la notícia de la detenció de la seva cúpula titulen: "*Grecia se deja de tolerancia y arresta a los líderes de la ultra Aurora Dorada*". El líder de la formació, Nikolaos Mijaloliakos, "*rechaza el calificativo de neonazi aunque se declara admirador de Hitler*". En general, més enllà d'anomenar-los de les maneres que hem citat al principi del paràgraf, no es fan judicis de valor, sinó que es limiten a explicar qui forma part del partit, com funciona, i els càrrecs que se'ls volen imputar, però en aquest en veu de la fiscalia grega. Això ja és un assumpte que traspassa les funcions i decisions del propi periodista.

La direcció del discurs de 'La Vanguardia' és contrària a la ultradreta. Ho podem copsar amb el titular "*Grecia se deja de tolerancia...*", o amb l'editorial del 13 que comentàvem paràgrafs més amunt.

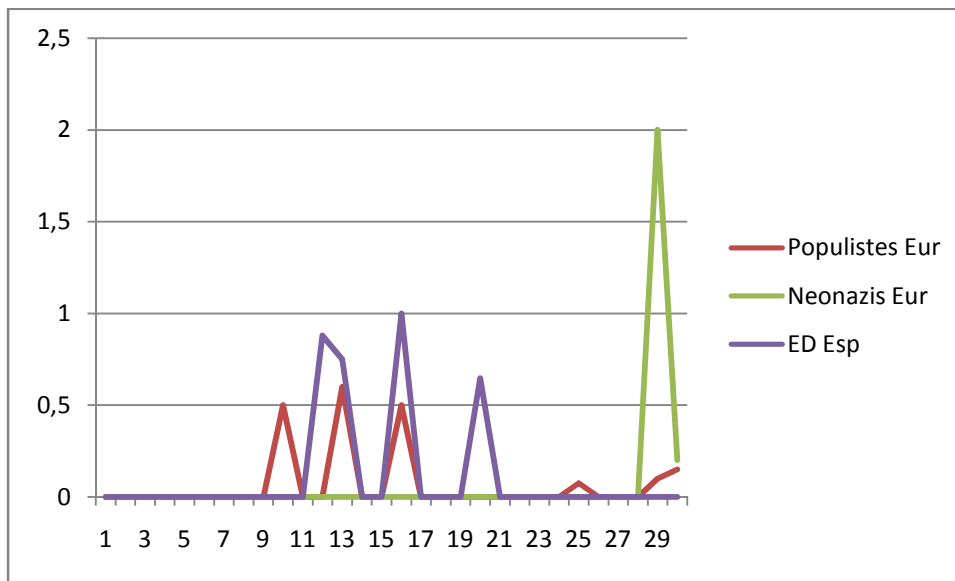
En l'anàlisi de la contingència veiem que moltes de les peces informatives van en pàgines separades de la resta; sense tenir en compte els casos en què en una pàgina hi ha dues notícies diferenciades en espai però que parlen d'extrema dreta. Les que no ocupen la pàgina sencera és perquè van amb un faldó de publicitat generalment a la part inferior de la pàgina. No s'ha fet una anàlisi de contingència amb els continguts publicitaris, sinó únicament amb les peces informatives. Veiem que, sobretot al principi del mes, moltes de les peces sobre ultradreta es relacionen amb notícies dins de la pròpia secció; és a dir, en la part de política hi tenim temes sobre política nacional, alguns dels quals més aviat banals, sense contingut estrictament polític (com ara les goteres al Congrés dels Diputats), i algunes que, essent malpensats, podrien tenir una mena de relació (la notícia que durant la reparació de les goteres uns operaris van tancar cinc forats de les bales de Tejero durant l'intent de cop d'Estat del 23-F).

Quan comencem a trobar una contingència de notícies interessant és a partir del 19, amb una notícia titulada "*La rebelión de los enanos*", sota una notícia que parla dels problemes que poden alimentar, entre d'altres partits, la ultradreta a Alemanya. En el citat article parla dels partits més minoritaris que no arriben els percentatges mínims, i es refereix als "*fachas del NPD*" ('*Nationaldemokratische Partei Deutschland*', Partit Nacionaldemocràtic d'Alemanya) però agrupant-los en els que sí "*rascan algún porcentaje*". Més endavant trobem en la mateixa pàgina –i fins i tot a la portada– la crisi política italiana i notícies sobre l'Alba Daurada de Grècia. Finalment, sense sortir de les informacions internacionals, es barreja l'ultradretà FPÖ i el Team Stronach, un partit euroescèptic austríac, no considerat pròpiament d'extrema dreta.

5.4. 'El Mundo'

S'han analitzat 16 peces per fer aquesta part del treball.

Comencem l'anàlisi de format fixant-nos en el gràfic 3.

Gràfic 4. Font: elaboració pròpia

'El Mundo' fa una cobertura més prolongada en el temps de l'extrema dreta populista que de l'ultradreta espanyola o els neonazis europeus. Llegim notícies sobre moviments populistes d'extrema dreta que no llegim a cap més diari. Les notícies són les següents: "*Erna Solberg, un clan de Merkel en Noruega*" (dia 10, en què parla més endavant de Siv Jensen, la líder de l'ultra Partit del Progrés); "*De la isla de la muerte al Parlamento noruego*" (dia 12); "*Wilders saca tajada de los recortes*" (dia 16, parla de l'auge del partit d'extrema dreta holandès Partit per la Llibertat, PVV, liderat per Geert Wilders); "*Gitanos y búlgaros, fuera de Francia*" (dia 25, en què tot i ser una decisió de l'aleshores ministre de l'Interior francès, Manuel Valls, es dóna veu al Front Nacional de Marine Le Pen, molt crític amb la immigració); "*Cruzada por la apocalipsis del euro*" (dia 29, on explica que les forces ultra aprofiten el descrèdit d'Europa per guanyar vots), i "*Auge ultraderechista en Austria*" (dia 30, en què l'ultra FPÖ ve treure el 21% dels vots).

Pel que fa a l'atac a Blanquerna i l'assassinat de Fyssas i posterior detenció d'Alba Daurada, se'n fa una cobertura senzilla. Respecte al primer tema, el dia 12 es dediquen 0,88 pàgines, mentre que l'endemà baixa lleugerament, a tres quarts (75%). El tema es recupera el 16 amb una pàgina (amb un reportatge titulat "*Radiografía de la extrema derecha*") i es tracta per últim cop el 20, amb poc menys de dues tercers parts (64,67%), arran de les declaracions del ministre de l'Interior, Jorge Fernández Díaz, en què demana de no provocar la "hispanofòbia". Quant a Alba Daurada, el 28 (onze dies després de l'assassinat del raper d'esquerres Pavlos Fyssas) es dediquen dues pàgines per explicar el que ha passat, i l'endemà una columna a dir que el dia següent, 1 d'octubre, hi ha el judici. El total de pàgines és de 7,40.

La ubicació de les peces ens deixa les següents dades. El 12 de setembre, la notícia de l'atac ultra surt en portada, se'n dedica un editorial i la notícia corresponent. Tant el 12 com el 13, apareix a la secció "Cataluña". L'edició catalana d'El Mundo té dues seccions de política, anomenades "Cataluña" i "España". El dia 16, el ja citat reportatge sobre la ultradreta el trobem a "España".

La repartició en pàgina parell/imparell surt favorable a la primera (64%). La ubicació de les peces a l'interior de la pàgina mostra que n'hi ha dues a pàgina completa (*"Radiografía de la extrema derecha"* i *"La justicia griega decapita a la cúpula del partido neonazi"*). La resta es troba majoritàriament a la part superior en format horitzontal.

El repartiment informació-opinió-híbrid el guanya la informació amb més de tres quarts de les peces. Concretament, són informatives el 83,33% de les peces, opinatives el 10,42 i híbrides el 6,25%. En l'informatiu hi trobem un reportatge, el del dia 16 (*"Radiografía de la extrema derecha"*). Es diferencia d'altres reportatges interpretatius perquè es tracta d'una ampliació de la notícia, i la visió i interpretació de l'autor queda relegada a un pla menys important. El del dia 29 sí que en trobem un de més interpretatiu. S'inclou l'opinió d'un expert que tenyeix el reportatge d'un to on la informació cedeix part del protagonisme a la interpretació.

Pel que fa a l'opinió pura només trobem dos articles, concretament dos editorials: *«En efecto: "Rajoy no puede seguir de brazos cruzados"»*, el dia 12, i un altre l'endemà: *"Dos delitos que hay que perseguir y castigar"*, en referència tant a l'atac de Blanquerna com a la crema de banderes espanyoles i fotos del Rei Joan Carles I per part d'extremistes d'esquerra catalans.

En l'anàlisi lingüística observem que per referir-se al Partit del Progrés noruec ho fa amb aquestes paraules: *"fuerza populista de extrema derecha en la que hasta 2006 militó Anders Breivik, responsable del asesinato de 77 personas en la isla de Utoya en 2011"*. A altres forces populistes, com el PVV, s'hi refereix com a *"populista y euroescéptica"*, i al seu líder, Geert Wilders, l'etiqueten d'*"islamófobo"* i *"extravagante político holandés, que llegó a comparar el Corán con el Mein Kampf de Hitler"*. En la notícia de l'expulsió de gitanos búlgars i romanesos de França, es dona veu al Front Nacional de Le Pen: *"[...] el descontento ciudadano en un área muy afectada por el desempleo y la delincuencia, donde el FN gana apoyos día a día. ¿Y Marine Le Pen qué dice? Pues la líder ultranacionalista evoca nada menos que «un clima de guerra civil» en Francia"*. Finalment, respecte al FPÖ d'Àustria, el titlla de *"ultranacionalistas"*, *"xenófobo y populista de derechas"* i amb un *"perfil antiextranjeros"*.

Pel que fa als membres de l'extrema dreta espanyola que van irrompre a Blanquerna, se'ls anomena *"ultras"*, *"fascistas"*, *"radicales"* o *"asaltantes"*, i l'acció és valorada en un editorial com a *"salvaje e intolerable agresión ultraderechista"*. En l'editorial del 13 de setembre diu: *"Hay que congratularse de la detención de 12 de los participantes en las agresiones al centro cultural Blanquerna durante la celebración de la Diada en Madrid"*.

És digne de menció el sarcasme que s'empra al lid de la notícia *"El ataque se planeó en una cena"*: *"Quedaron para cenar por afinidades ideológicas hace unos días; seguramente, en los postres, se fueron calentando... Y decidieron asaltar el centro cultural Blanquerna el día de la celebración de la Diada"*. Fa una suposició de com va anar el sopar i de com va sorgir la idea. A partir d'aquest punt la informació torna als cànons periodístics de com començar una notícia, explicant el que se sap sense suposicions.

Quant a Alba Daurada, en parlen definint-los com a *“partido neonazi conocido por sus posiciones xenófobas y su violencia contra los inmigrantes”*. La peça continua explicant el delicte que li imputa la fiscalia: *“haber puesto en pie no un partido político, sino una organización criminal pura y dura, un cargo tan grave que ni siquiera precisa la autorización del Parlamento para poder detener diputados”* i els acusa de *“homicidios, agresiones, lesiones graves y lavado de dinero”*. Acaba amb aquesta conclusió –com hem dit anteriorment, es tractava d'un reportatge interpretatiu–, apel·lant a les generacions futures: *“Existe una necesidad urgente de reflexionar sobre lo que se puede hacer, especialmente en el sistema educativo de Grecia, para asegurarse de que los discursos extremistas se vean marginados. Si salvamos de la oscuridad a la próxima generación, quizá se diluya algo de esta vergüenza”*.

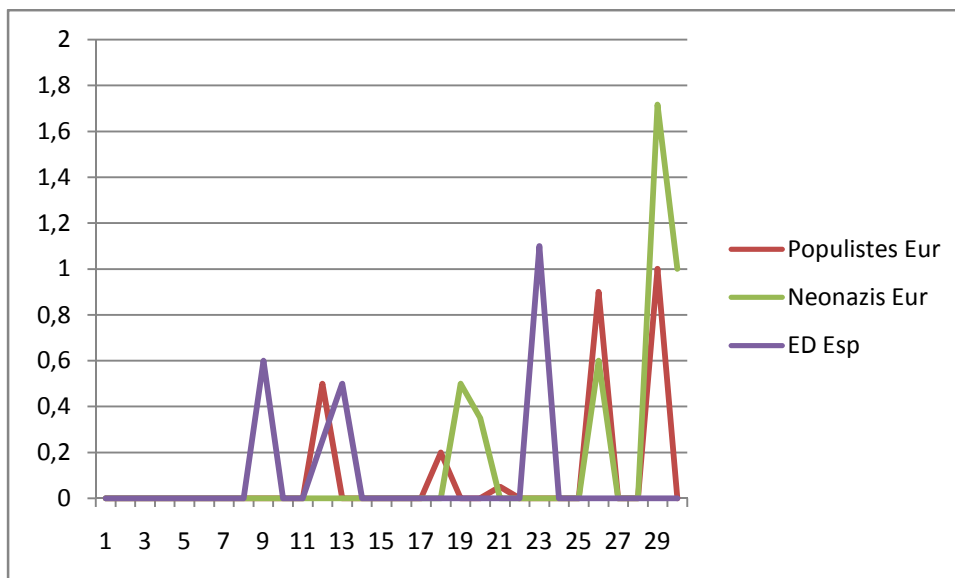
La direcció dels missatges és clara: té una postura desfavorable amb l'extrema dreta. El discurs més crític és amb Alba Daurada. L'extrema dreta populista tampoc gaudeix a 'El Mundo' d'un tracte favorable. Per la seva banda, la direcció de la ultradreta espanyola segueix aquesta línia, i s'hi inclou a més un tracte idèntic dels actes a Barcelona en què es van cremar banderes espanyoles i fotografies del rei Joan Carles, com observarem a continuació en l'anàlisi de contingència.

Si ens fixem en la contingència de les unitats de context, observem una dada reveladora de la seva línia editorial: el refús al sobiranisme català. En les notícies de l'atac a Blanquerna hi ha sempre referències a la crema de banderes espanyoles i crema de fotos del Rei. L'editorial *“Dos delitos que hay que perseguir y castigar”* és clar: *“Hay que congratularse de la detención de 12 de los participantes en las agresiones al centro cultural Blanquerna [...]. Y también de que la fiscalía abra una investigación sobre la quema de la bandera y el retrato del Rey ese mismo día. Esperemos que los autores sean detenidos cuanto antes”*. El dia anterior l'editorial és encara més explícita: *“Como tampoco puede dejarse impunes los actos de los grupúsculos extremistas que quemaron fotos del Rey en Barcelona o la salvaje e intolerable agresión ultraderechista a la librería Blanquerna de Madrid, exponente de la cultura catalana, que será utilizada sin duda para engrosar el memorial nacionalista de agravios”*.

5.5. 'El País'

S'han analitzat 19 peces per fer aquesta part del treball.

Comencem l'estudi d'"El País" amb l'anàlisi de format, fixant-nos en la periodització de les notícies i el seu pes en el diari representat al gràfic 5.

Gràfic 5. Font: elaboració pròpia

La dada que més sorprèn és que la primera menció en tot el mes sigui el 9 de setembre, però no en relació als moviments populistes, sinó a l'extrema dreta. Aquest fet es deu que aquest dia es fa una entrevista a Senén Pousa, alcalde de Beade (Ourense), que no amaga el seu sentiment franquista. El titular és una cita del propi Pousa: "Está muy feo renegar de Franco". Els dos destacats expliquen que té el *Cara al sol* de to de mòbil i un retrat del dictador espanyol al seu despatx. En aquest diari, la punxa corresponent a ultradreta espanyola del dia 23 és per explicar la notícia que el ministeri de Defensa va promoure un jutge militar ultra. Quant a l'atac a Blanquerna, es dedica un quart de pàgina l'endemà del fet i mitja el següent. Ja no se'n torna a parlar més.

Quant als moviments populistes d'extrema dreta europeus, el 12 de setembre s'explica la notícia del triomf del Partit del Progrés a Noruega i el seu important paper per entrar al govern. Parla també del Front Popular francès de Marine Le Pen arran de la decisió de l'aleshores ministre d'Interior del mateix país, Manuel Valls, d'expulsar els gitanos romanesos i búlgars; així com d'un altre partit ultra, l'holandès PVV, liderat per Geert Wilders.

Els neonazis entren en escena dos dies després de l'assassinat de Pavlos Fyssas, amb mitja pàgina. El tema es torna a tocar l'endemà (35%), i no es recupera fins el 26, amb la notícia dels vincles d'Alba Daurada amb la policia grega. Les detencions de la cúpula del partit i l'entrega del número dos fan que al final de mes hi trobem una presència notable. En total, 'El País' dedica 9,27 pàgines a parlar d'extrema dreta.

Poc més de la meitat de les peces són en pàgina imparell (58%). La resta, les trobem en parell. Hi ha un article que ocupa tota una pàgina parell i una columna d'imparell. Moltes d'aquestes peces se situen a la part superior de la pàgina, i en format horitzontal. De les tres peces a la part inferior, dues formen part de la portada, per la qual cosa quedaria contrarestat en considerar que col·locant-les a la portada es doten de valor.

El volum d'informació que hi ha en aquest diari és molt important, amb fins a un 90,6% de peces d'aquest gènere. El 9,4% són reportatges híbrids, és a dir, reportatges amb interpretació. No hi hem trobat cap article opinatiu sobre la ultradreta. Pel que fa a les informacions d'extrema dreta estrangera, es dediquen 12 de 13 peces en format notícia (el que suposa un 92,3%). La peça restant és un reportatge interpretatiu sobre el fenomen d'ultradreta grega.

En l'anàlisi del llenguatge ens comencem fixant en l'FrP, el Partit del Progrés noruec. Els anomena "*ultraderecha xenófoba*" al titular de la notícia de les eleccions noruegues i "*agrupación populista de extrema derecha*" al líd. Al segon paràgraf de la mateixa notícia es menciona l'atemptat d'Anders Breivik –en un destacat diuen que el partit l'ha "*repudiado*" i que han "*mejorado su imagen pública*". Acaba dient que Noruega és el primer estat escandinau que inclou un partit d'extrema dreta als seus executius, després que altres països, com Dinamarca o Finlàndia, els hagin refusat.

Pel que fa a l'extrema dreta espanyola cal diferenciar entre les peces de l'alcalde de Beade, Senén Pousa, del PP i simpatitzant del franquisme, i la de la promoció del jutge militar ultra, Miguel Ayuso; amb les de l'atac a Blanquerna. La diferència és senzilla: els primers no han comès delictes, i els últims són notícia per haver-ne comès un. Aquests dos casos són tractats en el primer cas posant de manifest en el primer cas la permissivitat del PP i en el segon les paradoxes del càrrec d'Ayuso (ha de fer complir la Constitució però la posa en qüestió: "*Las ideas de Miguel Ayuso, aunque minoritarias, entrarían dentro de la libertad de cátedra si fuese solo un profesor o un jurista, pero Ayuso es también teniente coronel de las Fuerzas Armadas españolas y su primera obligación es defender la Constitución que menosprecia*"). El text sobre l'entrevista amb Pousa, explica les idees bàsiques de la seva ideologia –no és objecte del treball explicar-les–; i adopta un to més aviat simpàtic: "*De trato amable, lleva en la alcaldía cuatro décadas. Habla siempre en gallego y saluda a los vecinos por su nombre [el poble té 465 habitants, segons dades de l'INE del 2013]. "Si me llaman y esoy con uno del PSOE o el BNG, que también son mis amigos, dejo que suene un rato para joderlos". Lo dice porque el tono de su móvil es el 'Cara al sol'*".

Quant als assaltants de Blanquerna, se'ls anomena "*grupo fascista*", "*ultraderechistas*", "*boicoteadores*", "*reventadores*" o "*asaltantes*". A tall de curiositat, a l'entrevista amb Senén Pousa, s'explica que l'alcalde és membre d'Alianza Nacional, un dels grups citats en la notícia de l'assalt a Blanquerna. Acaba la notícia dient: "*Todos los partidos expresaron ayer su condena por el ataque a la delegación del gobierno catalán*". L'endemà, en la notícia de la detenció d'alguns dels membres –i entrega d'altres–, es mencionen noms, cognoms i alguns dels delictes comesos pels assaltants.

Finalment, pel que fa a Alba Daurada i els seus membres, són anomenats "*partido ultra del Parlamento*", "*neonazi*" o "*partido ultranacionalista de inspiración neonazi*". En la primera notícia es reproduïx un fragment d'un editorial titulat "La línia vermella" del diari grec 'Kathimerini', escrit pel comentarista Nikos Xydakis⁶: "*El 18 de septiembre tiene que ser visto como un toque de atención para que la Democracia griega, las instituciones del país y sus ciudadanos despierten*". La peça continua explicant altres

⁶ En la definició que hem fet en aquest treball del terme «editorial» s'explica que és un article que signa el propi mitjà, no un periodista concret. Aquí únicament ens basem en la referència que en dona 'El País'.

crims comesos per simpatitzants d'Alba Daurada i les mesures que es prendran per intentar il·legalitzar el partit.

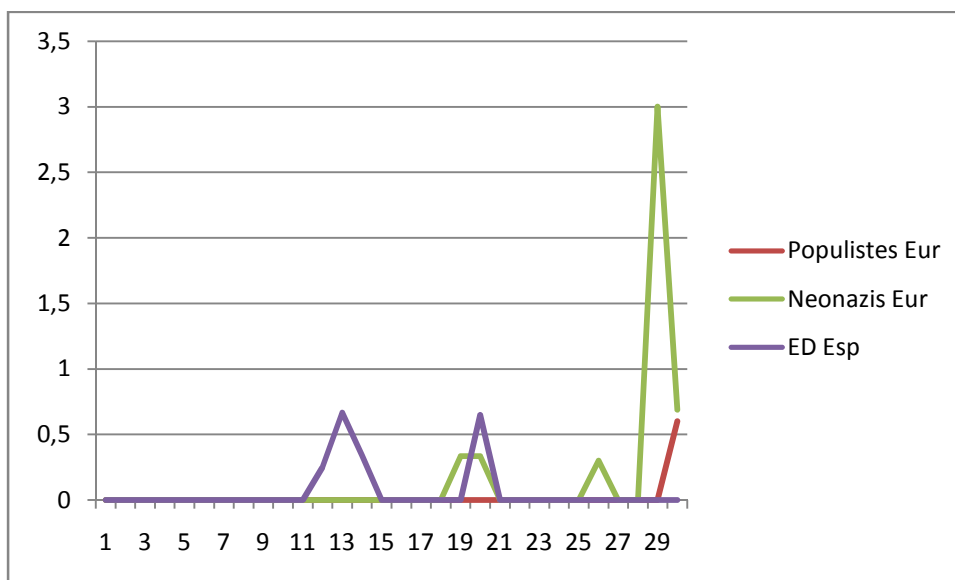
La direcció és contrària: no està a favor de l'extrema dreta ni la justifica. Ara bé, hem identificat en l'entrevista amb Senén Pousa el que Bertran Cazorla cita com a “caça del friqui fatxa”, concepte que hem vist al marc teòric (v. 3.1.3.). El cas de Miguel Ayuso seria diferent en ser més crític i tractar-se d'una notícia d'actualitat –la de Pousa es podria haver publicat qualsevol altre dia–. La direcció més desfavorable és amb Alba Daurada.

Pel que fa a l'anàlisi de la contingència, no hem detectat cap cas en què la presència d'una notícia a la vora d'una extrema dreta suposi o faci pensar en un intent de manipular o relacionar dos temes.

5.6. 'La Razón'

S'han analitzat 15 peces per fer aquesta part del treball.

El darrer cas en què ens fixem és el de 'La Razón'. Comencem per l'anàlisi de format.

Gràfic 6. Font: elaboració pròpia

El gràfic 6 mostra que es fa una cobertura més aviat superficial de tots els temes, excepte dels moviments neonazis europeus, monopolitzat per Alba Daurada: el 29 s'hi dediquen tres pàgines. El primer cas que ens trobem és referent a extrema dreta espanyola, amb l'atac a Blanquerna (es dedica un quart de pàgina el 12 i tres quarts l'endemà, així com una opinió (que comentarem a la seva deguda anàlisi) sobre l'eurodiputat espanyol Willy Meyer, quan va impulsar una moció d'eurodiputats de CiU, PSC, ERC, PNV i IU per criticar la impunitat de l'extrema dreta a Espanya. El següent –i últim– dia que trobem informacions sobre la ultradreta espanyola és el 20 de setembre, arran de les declaracions del ministre de l'Interior espanyol, Jorge Fernández Díaz, en què acusava Catalunya d'atiar la “hispanofòbia”.

Els moviments populistes no tenen amb prou feines presència. S'esmenta el cas del FPÖ, d'Àustria, el 30 de setembre arrel dels resultats a les eleccions legislatives

austríaques (es dedica un 60% d'una pàgina). Com s'observa, el major pes l'ostenten els neonazis europeus, de la mà d'Alba Daurada. Dos dies després de l'assassinat de Pavlos Fyssas 'La Razón' publica la notícia de les reaccions que ha mogut. El 26 parla dels vincles del partit amb la policia i, finalment, el 29 se'n dediquen tres pàgines a partir de la detenció de la cúpula. El 30 el pes ja baixa de la pàgina (68,75%). En total es dediquen 7,16 pàgines a parlar de l'extrema dreta.

Quant a les seccions on trobem les peces, 'La Razón' col·loca al tema seleccionat del dia des del 12 fins el 14 la notícia i reaccions de l'atac a Blanquerna, amb l'excepció de l'opinió sobre Willy Meyer, que és a la d'opinió. En aquesta secció el 29 de setembre trobem les tres pàgines dedicades a Alba Daurada. La resta de notícies internacionals són a la secció d'internacional. El dia 20 es recullen les declaracions de Fernández Díaz a política i se'n fa un article d'opinió a la secció d'opinió. No trobem opinió ni a Internacional ni a Política.

La repartició entre pàgina parell/imparell és pràcticament equivalent, amb un lleuger avantatge per a les que són en imparell (53%). Hem trobat que pràcticament la totalitat de les peces són a la part superior en format horitzontal, a excepció del citat dia 29 en què trobem informacions a pàgina sencera.

En l'anàlisi de gènere, la diferenciació general, veiem que el 89,58% de les peces són informatives, i que a excepció de dos reportatges, tota la resta són notícies. Quant a l'opinió (10,42%), hi trobem un comentari d'actualitat sobre les declaracions del ministre Fernández Díaz, i una valoració dels protagonistes, en aquest cas, Willy Meyer. A 'La Razón' aquesta secció es fa circumscriu una fletxa apuntant cap amunt de color verd o cap avall de color vermell, segons si el protagonista és positiu o negatiu, respectivament. En aquest cas, Meyer, diputat per Cadis a l'eurocambra per Cadis, del partit Izquierda Unida, és valorat negativament ja que amb els partits que hem citat anteriorment van presentar *"España ante la Comisión Europea poco menos que como un santuario del fascismo por el Gobierno. El disparate no puede ser mayor"*.

Fent l'anàlisi de llenguatge ens fixem que el dia posterior a l'assalt a Blanquerna, 'La Razón' informava amb el següent titular: *"Radicales asaltan la sede de la Generalitat en Madrid y agreden a Sánchez Llibre"*, i en tota la peça no se'ls qualifica directament d'extrema dreta. Sí expliquen que *"portaban banderas de la Falange y Alianza Nacional, además de la enseña española"*. Es refereixen a aquestes persones com a *"radicales"* i *"violentos"*. L'endemà es publica la notícia que el ministre de l'Interior, Jorge Fernández-Díaz compareixerà a petició pròpia per explicar l'atac, que 'La Razón' defineix com a *"ataque ultra"* o *"ataque ultraderechista"*.

En relació a aquesta notícia, la de l'assalt, es va produir una notícia que segons la línia editorial del diari mereixia una valoració del protagonista, l'aleshores eurodiputat espanyol Willy Meyer per IU. Li donen una fletxa vermella cap avall com a protagonista negatiu, i el defineixen com a *"eurodiputado comunista"*. L'explicació és la següent: *"Un grupo de eurodiputados de CiU, PSC, ERC, PNV e IU han presentado a España ante la Comisión Europea poco menos que como un santuario del fascismo amparado por el Gobierno. El disparate no puede ser mayor"*. El llenguatge –i la direcció i contingència, que analitzem més endavant–, són reveladors de la línia editorial de 'La

Razón' i com s'enfoquen aquestes notícies. El fet de definir Meyer com a "comunista" i no, per exemple, citar el seu partit (Izquierda Unida), i relacionar-ho amb una notícia negativa és prou revelador.

Quant a Alba Daurada, s'hi refereixen com a "*partido neonazi*", "*fascista*", "*partido de ultra derecha*". Explica la notícia de com es va produir l'assassinat de Pavlos Fyassas –el citen en diverses ocasions com a Killah P, el seu nom artístic–, i del procés per declarar Alba Daurada "organització criminal". En la notícia de la detenció dels líders del partit, es titula "*Grecia descabeza a la cúpula neonazi*", i amb un gràfic il·lustra l'ascens del partit.

Pel que fa al populisme europeu, es parla de l'austriac FPÖ, i se'l defineix com a "*ultraderechista*" i "*derecha populista*". Explica la seva campanya euroescèptica i islamòfoba. Hi ha també una part dedicada als dos líders clau de la jornada electoral, el guanyador, el canceller socialdemòcrata Werner Faymann, i Heinz Strache, líder del FPÖ (anomenat PDL, les sigles de la traducció en castellà, Partido de la Libertad). Es fa un retrat del seu perfil: "*Su estilo incendiario y políticamente incorrecto ha conseguido que su partido se recupere de la escisión que provocó la salida de Jörg Haider en 2005*".

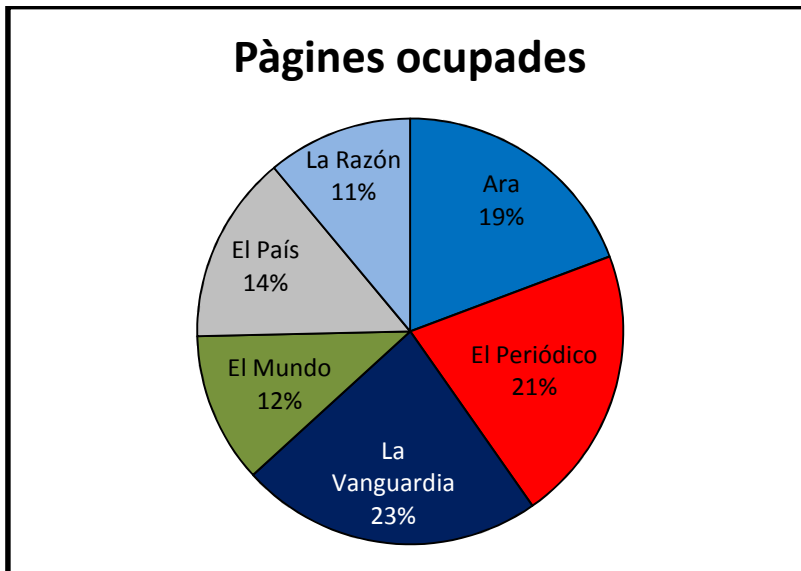
La direcció és contrària a la ultradreta. Ho veiem clar en les peces especialment sobre Alba Daurada, i també sobre l'FPÖ. També es critica l'assalt a Blanquerna. La dada és que el dia 12 s'empra una sola vegada el terme "*grupo de ultraderechistas*", i en la de l'endemà, se'ls anomena exclusivament "*radicales*" i "*violentos*". Podríem considerar que tracta de minimitzar l'assalt i considerar-lo una anècdota més de la jornada. En aquest cas, la direcció que es dóna als temes d'extrema dreta és de silenciar-la i restar-li significació.

En l'anàlisi de contingència, no observem que les notícies sobre els neonazis o els populistes europeus tinguin cap relació amb les del seu voltant, més enllà de notícies també internacionals. Ara bé, quant a l'assalt a Blanquerna, veiem que està estretament lligat amb la crema de banderes espanyoles i fotografies del Rei d'Espanya per part de radicals d'extrema esquerra catalans. El cas del dia 12 és clar, ja que fins i tot comparteixen titular. A una pàgina, la parell, el titular és el següent: "*Madrid actúa contra la intolerancia...*", i a l'altra: "*...mientras Barcelona se lo piensa*". El dia 14, a la pàgina 13, la notícia principal –la més vistosa– es titula "*La Fiscalía investiga la quema de una foto del Rey*". A la part inferior, una subnotícia porta com a titular: "*El gobierno explicará el ataque ultra en Madrid*". 'La Razón' posa al mateix sac ambdues notícies, i fins i tot considera més greu la de la crema de banderes.

6. Anàlisi comparativa

A partir de les dades que hem extret en el punt anterior gràcies a les anàlisis de cas elaborem una anàlisi comparativa. En aquest punt busquem semblances i diferències de com les capçaleres seleccionades tracten el fenomen de l'extrema dreta.

Per començar aquesta anàlisi partirem del total de pàgines que ocupen les notícies.

Gràfic 7. Font: elaboració pròpia

Podem observar que pràcticament dos terços de les pàgines les ocupen diaris de tirada catalana, amb un 63% del total. La resta se la reparteixen les tres capçaleres d'àmbit espanyol. Dins dels diaris catalans, és 'La Vanguardia' qui hi dedica més espai, seguit de 'El Periódico' i l'Ara'. En els espanyols, 'El País' es col·loca en primer lloc, seguit d'El Mundo' i 'La Razón'. Els percentatges de diferència entre els diaris catalans i els espanyols són força semblants dins de cada grup. Lligat estretament amb aquestes primeres dades, veiem que en àmbit català els tres diaris dediquen un nombre semblant de peces (37, 33 i 27, segons l'ordre de pàgines), mentre que amb els espanyols passa quelcom similar (es dediquen 19, 16 i 15 peces en l'ordre que hem citat en aquest paràgraf).

Vegem el motiu pel qual passa aquest fenomen. Si desglossem el protagonista de cada notícia, veiem que la ultradreta europea (tant populistes com neonazis) tenen uns valors semblants: a Catalunya de mitjana es dediquen 3,67 peces a parlar de populistes i 7,33 a fer-ho dels neonazis. A Espanya, aquestes xifres són semblants: 4 peces per a formacions populistes i 5,33 per a neonazis. On hi ha la gran diferència és en el tracte de la ultradreta espanyola: la mitjana a Catalunya s'enfila fins a les 21 peces al llarg del mes (recordem que en un dia comptem com a peces diferenciades elements a la portada i les diferents notícies i articles d'opinió dins del diari). A Espanya, la xifra es queda en 6,67 peces al llarg del mes. Interpretem que la proximitat del fet –una agressió a diputats que representen el territori propi– és el fet clau; la ideologia cau relegada a un terme secundari pel que fa a la quantitat de pàgines que es dediquen.

Quant a articles d'opinió la diferència també és substancial. En els diaris catalans, un 68,83% de les peces són informatives, i es dedica a l'opinió fins a un 24,95%, és a dir, pràcticament una de cada quatre. Pel que fa a les capçaleres espanyoles, la mitjana se situa en el 87,84% per a la informació i un 6,94% per a l'opinió. Una dada és que a 'El País' no hem detectat cap article d'opinió. A l'altre extrem hi trobem 'El Periódico', amb un 43,13% d'articles opinatius. Els quatre diaris restants es mouen en barems similars al voltant del 10% a 'El Mundo' i 'La Razón' i del 16% a l'Ara i 'La Vanguardia'. D'aquests articles, una part molt elevada són sobre l'atac a Blanquerna.

Si ens endinsem dins de la tipologia de gèneres d'opinió, veiem que els tres diaris catalans fan com a mínim un editorial cadascun –'El Periódico' en fa dos–. 'El Mundo' també fa dos editorials, però si fem una anàlisi de direcció i contingència veiem que no es dedica només a criminalitzar l'extrema dreta, sinó a comparar-la amb la notícia de la crema de banderes a Catalunya. Més endavant hi aprofundirem. Si ens fixem en altres gèneres d'opinió, el que surt guanyador és el de les valoracions de protagonistes, amb 9 peces (8 pels diaris catalans i una per 'La Razón'), seguit dels editorials i els comentaris d'actualitat. Observem que als diaris catalans són els únics en què hi ha articles de fons, vinyetes d'humor gràfic i participació dels lectors (bé sigui en forma de tuits o amb cartes al director).

Menció a part per 'El País', l'únic diari en el qual hem trobat dues notícies que en cap altre diari hem detectat. La primera, l'entrevista-reportatge a l'acalde de Beade, franquista reconegut; la segona, la notícia sobre la promoció del jutge militar ultra. Observem –sobretot en el primer cas– una absència de noticiabilitat en el fet, o en paraules de Bertran Cazorla que escrivíem al punt 3.1.3., un exemple clar de “caça del friqui fatxa”. No es tracta d'una notícia en si –si més no, en la manera com està enfocada la peça–, sinó d'un fet que implícitament es tracta com a curiós, malgrat sí que es reconeix que al seu partit, el PP, ningú li ha recriminat la seva ideologia. Trobem a faltar en aquesta notícia una reflexió més profunda del motiu pel qual una persona que segueix una ideologia teòricament contrària a la democràcia és alcalde elegit democràticament. Més que un reportatge d'investigació en profunditat, és una simpàtica entrevista a un personatge amb certes contradiccions.

Una altra dada que ens ha sorprès és que els tres diaris espanyols fan servir dos verbs amb les mateixes connotacions respecte a la notícia de la detenció dels líders d'Alba Daurada. 'El Mundo' fa el següent titular: “*La justicia griega decapita a la cúpula del partido neonazi*”; 'El País' ho titula així: “*Grecia descabeza a la cúpula neonazi*”; mentre que a 'La Razón' llegíem el mateix que a l'anterior: “*Grecia descabeza a la cúpula neonazi*”. No deixa de ser curiós que a tres diaris diferents hi surtin els verbs “*decapitar*” i “*descabezar*”, que tenen el mateix significat al diccionari de la Real Academia de la Lengua Española: “*Quitar o cortar la cabeza*” i formin la mateixa metàfora. En el cas d'El País i 'La Razón', encara és més curiós, ja que el titular és exactament igual a les dues capçaleres.

Observant els detalls més físics del tractament, no veiem que cap diari destaquï per situar a pàgina parell o imparell les informacions. Ara bé, si hem notat que les peces que no són a pàgina completa figuren a la part superior de la pàgina en bona mesura i en format horitzontal, és a dir, se'ls dona certa importància.

Avançant en una anàlisi qualitativa, copsem que la manera com s'enfoquen les informacions, en especial la de l'ultradreta espanyola que va perpetrar l'atac a Blanquerna, fa que topin els diaris catalans i espanyols. Aquests darrers comparen l'assalt a la delegació de la Generalitat amb la crema de banderes espanyoles i fotografies del rei Joan Carles, mentre que els catalans hi passen de puntetes. 'El Periódico' ho explicita arrel de les paraules del ministre de l'Interior, Jorge Fernández Díaz, i critica que "posar al mateix sac l'assalt amb violència comès per un grup de feixistes a la delegació de la Generalitat a Madrid i la crema de fotos del Rei als carrers de Barcelona és una explicació política tendenciosa per reduir la transcendència de l'atac ultradretà". Per la seva banda, 'El Mundo' defensa en un editorial: "[...] *tampoco puede dejar impunes los actos de los grupúsculos extremistas que quemaron la bandera española y fotos del Rey en Barcelona, o la salvaje e intolerable agresión ultraderechista a la librería Blanquerna en Madrid, exponente de la cultura catalana, que será utilizada sin duda para engrosar el memorial nacionalista de agravios*".

En canvi, quan es parla d'Alba Daurada, el FPÖ o el Partit del Progrés de Noruega, no notem grans canvis entre diaris. En general hi ha, doncs, una definició d'ultradreta que els diaris acostumen a compartir, encara que la seva ideologia sigui d'esquerra, de centre o de dreta. El fet diferencial és l'objecte contra el qual atempta l'extrema dreta.

Diferències entre els diaris catalans

De les variables que hem analitzat, la dada que ens sorprèn dins dels diaris catalans és la quantitat d'articles d'opinió que hi ha a 'El Periódico'. De les 33 peces que hem detectat, 12 són interpretatives. Hi hem trobat també quatre articles de gènere híbrid, tots ells sobre la ultradreta espanyola. Per contra, a cap de les 12 peces es dona veu al lector. Els dos altres diaris catalans sí que els en donen: l' 'Ara' a l'espai *Vist al Twitter* i a 'La Vanguardia' mitjançant cartes al director.

En general, però, podem afirmar que les semblances són més que les diferències. La línia editorial passa a ser secundària quan l'extrema dreta n'és la protagonista, ja que la capçalera que situaríem més a la dreta, 'La Vanguardia', de centredreta, és qui hi dedica més espai. L' 'Ara', el més a l'esquerra, és el diari català que li'n dedica menys.

Diferències entre els diaris espanyols

Si en les diferències entre els diaris catalans citàvem que 'El Periódico' sobresaltava per un elevat percentatge d'articles d'opinió, en aquesta comparativa hi trobem 'El País', que en destaca per l'absència: no n'hem identificat cap. En general, comentàvem, entre els diaris espanyols hi ha poca dedicació. Sí que hem de citar, però, el reportatge interpretatiu d' 'El Mundo' en què fa un retrat de la ultradreta espanyola. En aquest cas l'atac a Blanquerna es deixa d'englobar dins l'apartat de política "Cataluña" i passa a "España".

En aquest cas, si ordenéssim els diaris espanyols en l'eix esquerra-dreta i segons les pàgines que dediquen al nostre objecte d'anàlisi, l'ordre seria el mateix: 'El País', 'El Mundo' i 'La Razón'.

7. Conclusions

Després d'haver fet analitzar els sis diaris individualment i col·lectiva, hem pogut extreure un seguit de conclusions que permeten dibuixar les característiques principals del tractament periodístic sobre la ultradreta.

L'anàlisi qualitativa ens ha permès induir que els grans diaris majoritaris adopten una postura contrària a la ultradreta, independentment de la seva línia editorial. Partíem de la base que els diaris que tenen una ideologia d'esquerra tindrien aquesta posició. Pels de dretes, aquest treball ens ha servit per demostrar que també tenen una posició semblant.

Tots els diaris tracten l'extrema dreta com a un fenomen polític condemnable i fora del sistema. No hem pogut detectar amb prou feines declaracions dels partits ultra que permetin al lector fer-se una idea del seu pensament, de defensar el seu programa polític –sobretot en el cas dels partits populistes–. És a dir, els mitjans de comunicació sí que tracten els fenòmens d'extrema dreta, però no es dóna veu als seus protagonistes, encara que siguin mers partits polítics o bé que els integrants dels quals hagin comès un delictes –l'atac a Blanquerna o l'assassinat de Pavlos Fyssas–. En aquest sentit podem afirmar, doncs, que els mitjans posen en un mateix sac tot tipus d'ultradreta: no per ser una formació política els partits populistes aconseguixen que se'ls doni un tracte si no favorable, neutre. Per tant, doncs, la nostra hipòtesi queda refutada.

Respecte a la proposta del marc teòric (v. 3.1.3.), podem afirmar que els diaris no segueixen directament aquests punts de vista. De Cazorla en citàvem la següent frase: “Es tracta d'analitzar l'indret on falla la societat”. És cert que els diaris catalans contenen sengles articles de Xavier Casals, historiador (i autor de bibliografia que ens ha servit en aquest treball per definir el terme “ultradreta”) que van en la línia que proposem. Però aquests articles de Casals els hem delimitat com a opinatius, malgrat que eren inclosos dins de la plana de política. En la informació que es dóna –i fins i tot en l'editorial de ‘La Vanguardia’– hem trobat a faltar que la direcció de les peces anés més encaminada cap aquí i no solament a emetre judicis de valor contra la ultradreta.

És més, una de les conclusions que podem extreure a partir d'aquest anterior paràgraf, lligant-lo amb l'anàlisi de contingència, és que els diaris utilitzen l'extrema dreta per “escombrar cap a casa”, és a dir, conduir el lector cap a la seva línia editorial, creant relacions –directament o indirecta– entre un determinat tema o notícia i l'extrema dreta. Vèiem a l'‘Ara’ que en una notícia d'extrema dreta hi havia una subnotícia que parlava d'unes declaracions de la presidenta del PP madrileny, Esperanza Aguirre. De la mateixa manera, però en línia contrària, l'‘El Mundo’ o l'‘La Razón’ ajuntaven l'atac a Blanquerna a Madrid amb la crema de banderes i fotografies del Rei a Barcelona. De fet, a l'‘El Mundo’, els seus dos editorials relacionats amb el tema tenen la similitud que es parla dels dos fets ocorreguts l'11 de setembre, i els deprecia al mateix nivell. Els catalans, si en parlen, ho fan col·locant l'assalt a la delegació de la Generalitat a Madrid en un nivell pitjor que la crema de banderes. Quin dels dos atacs és més o menys menyspreable? No ho sabem, ni pretenem aquí discernir sobre el tema. El que

sí sabem és que en funció de la línia editorial s'aprofita per carregar contra uns grups en funció dels interessos dels mitjans.

Per correlació d'idees, podem dir que aquests mateixos interessos porten a tractar d'una manera o altra el fenomen de la ultradreta. El cas de la comparació entre el populisme europeu i el neonazisme en el cas de Grècia amb l'assalt a Blanquerna i la crema de banderes és flagrant: els dos primers casos es tracten d'una manera similar, mentre que en el darrer hi ha, per una banda, els diaris espanyols, unànimes en la postura desfavorable no només a la independència de Catalunya, si no al seu dret a decidir, que equiparen ultradreta amb crema de banderes. De l'altra, la posició dels catalans, generalment si no oberts a la independència, sí al dret a decidir, que titllen l'assalt de greu i deixen la crema de banderes com a anècdota negativa. Aquests són els interessos polítics que defensen els diaris, i que van veure en aquestes dues notícies un fet clau prou important a escala nacional per dirigir l'atenció cap a l'opinió més desitjada.

Interpretem que aquest és el motor que duu els diaris a parlar-ne d'una o altra manera. En segon pla –com a mínim en les informacions sobre la ultradreta a Espanya– hi trobem una visió més constructiva, de tenir la voluntat de fer veure a la societat un fenomen que pot posar en escac la democràcia i els valors sobre els quals se sustenta el sistema on vivim, en pro d'un altre en què les llibertats individuals es vegin relegades (valors com la xenofòbia ho evidencien).

Aquest treball és tan sols una anàlisi molt primerenca que ens ha permès apropar-nos al tractament de l'extrema dreta però que convida a fer-ne una de posterior amb més profunditat per trobar noves conclusions. La conclusió més interessant –i fins i tot la més positiva– ha estat descobrir que els interrogants que hem tancat n'han fet sorgir de nous que permeten posteriors investigacions.

Bibliografia

ANTÓN MELLÓN, Joan. *Las concepciones nucleares, axiomas e ideas-fuerza del fascismo clásico (1919-1945)*. A: Revista de Estudios Políticos, 2009, núm. 146, p.49-79. ISSN: 0048-1694

BLANCO LEAL, María del Mar. *Modelos de análisis para el estudio crítico de la prensa*. Madrid: Ediciones Internacionales Universitarias, 2008. 207 p. ISBN: 978-84-8469-224-9

CASALS MESEGUER, Xavier. *Ultracatalunya*. Barcelona: L'esfera dels llibres, 2009. 554 p. ISBN: 978-84-9734-537-8

CAZORLA, Bertran. *Populistes i identitaris* [presentació]. 2012

CAZORLA, Bertran. *Populistes, patchwork ultra i les causes* [presentació]. 2014

CRUANYES, Toni, *Un antídoto contra l'extrema dreta*. 1a edició, Paterna: Tres i Quatre, 2013. 187 p. ISBN: 978-84-7502-918-4

HERNÁNDEZ-CARR, Aitor. *La irrupción de la nueva extrema derecha en España*. Directors: Mikel Aramburu Otazu i Joan Antón Mellón. Tesi doctoral. Institut de Govern i Polítiques Públiques-Universitat Autònoma de Barcelona, 2012

SABÉS TURMO, Fernando; VERÓN LASSA, Juan Luis. *La eficacia de lo sencillo: introducción a la práctica del periodismo*. Sevilla: Comunicación Social, 2006. 225 p. ISBN: 978-84-9680-276-2

SIMÓN GÓMEZ, Miguel Ángel. *El decadentismo en la derecha radical contemporánea*. A: Política y sociedad, 2007, Vol. 44 Núm. 1, p.175-198